Leto XXIV., št. 119 | Poštnina plačana v gotovini | Postgebühr bar bezahlt | Ljubljana, četrtek 25. maja 1944 | Preis — Cena 1.— L

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstvo: UPI S. A., MILANO

Računi: za ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije: Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.

Uredništvo: Ljubljana — Puccinijeva ulica št. 5, Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Zunehmend heftige Kämpfe in Italien

Schwerpunkt der Kämpfe: Nettuno und Pico-Pontecorvo
Nur geringe Kampfhandlungen an der Ostfront

Aus dem Führerhauptquartier, 24. Mai. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Der Feind setzte seinen Grossangriff aus dem Landekopf von Nettuno mit zunehmender Heftigkeit fort. Unter Einsatz sehr starker Artillerie- und Panzerkräfte sowie mit Unterstützung zahlreicher Schlachtfliegerverbände gelangen ihm in mehreren Abschnitten tiefere Einbrüche in unsere Front. Besonders beiderseits Cisterna sind schwere Kämpfe im Gange.

Am Westflügel der Südfront und in dem zerklüfteten Gebirgsgelände zwischen Sonnino und Vallecorsa wird erbittert gekämpft. Der Schwerpunkt der Kämpfe des gestrigen Tages lag wiederum im Raum Pico—Pontecorvo. Dem hier auf breiter Front angreifenden Feind warfen sich unsere tapferen Truppen an den Brennpunkten der Kämpfe entgegen und brachten ihn zum Stehen. Hierbei wurden 51 feindliche Panzer vernichtet. Im Abschnitt Piedimonte führte der Feind gestern nur schwächere erfolglose Angriffe.

An der Ostfront kam es neben erfolgreichen eigenen Stosstruppunternehmungen nur zu geringen Kampfhandlungen.

Starke deutsche Kampffliegergeschwader führten in der letzten Nacht einen zusammengefassten Angriff gegen den Bahnknotenpunkt Schepetowka. Starke Brände und Explosionen wurden beobachtet.

Nordamerikanische Bomber griffen gestern mehrere Orte in den besetzten Westgebieten und in Südwestdeutschland an. Im Stadtgebiet von Saarbrücken entstanden Gebäudeschäden und Personenverluste. Einzelne britische Flugzeuge warfen in der vergangenen Nacht Bomben auf Berlin und im rheinisch-westfälischen Gebiet.

In der Nacht zum 23. Mai kam es in verschiedenen Seegebieten des Kanals zu zahlreichen Gefechten zwischen Sicherungsfahrzeugen der Kriegsmarine und britischen Schnellbooten, bei denen mehrere feindliche Boote beschädigt wurden.

In den Mittagsstunden des gestrigen Tages versenkte ein feindliches Unterseeboot in dem spanischen Hafen Salta Caballos bei Bilbao unter Bruch des Völkerrechts einen dort liegenden deutschen Dampfer.

Očitne angloameriške kršitve mednarodnega prava

Sistematski napadi na naprave pod zaščito Rdečega križa

Berlin, 23. maja. Napadi angloameriških letal na nemške bolniške naprave se v zadnjem času tako množe, da smatra nemško vrhovno poveljništvo za potrebno objaviti svetovni javnosti nekaj teh očitnih kršitev mednarodnega prava. Pri navedenih primerih gre le za točno ugotovljene prekrške mednarodnih predpisov, ki so bili izvršeni v treh mesecih.

Dne 24. 1. 1944. so morali Nemci zaradi močnega obstreljevanja preložiti vojaško obvezovališče Villa Latina.

Dne 9. 2. 1944. so bili obstreljevani pri Guardapassi, vzhodno od Aprilije, bolničarski vozovi.

Dne 17. 2. 1944. je lovski bombnik v polno zadel bolničarski voz.

Dne 19. 2. 1944. so napadla letala bolničarski voz na cesti Castell Romano-Castell di Leva.

Dne 22. 2. 1944. letalski napad iz nizke višine na bolniške vozove.

Dne 3. 3. 1944. okrog 14. ure letalski napad iz nizke višine na bolničarske vozove med Gallicanom in Vio Cassilino.

Dne 11. 3. 1944. bombniški napad na bolničarski vlak na postaji Flokuca-Rifredi.

Dne 17. 3. 1944. letalski napad iz nizke višine na bolničarski voz neke bolničarske čete 6 km pred Todijem.

Dne 20. 3. 1944. napad iz nizke višine na zdravstveno kolono na Vij Tiberini tik pred San Geminijem.

Dne 28. 3. 1944. topniški napad na skupino prenašalcev bolnikov neke bolničarske čete.

Dne 30. 3. 1944. napad 10 ameriških letal na bolničarske vozove nekega sanitetnega oddelka na cesti Rim-Terni, 15 km severno od Rima.

Dne 2. 4. 1944. napad 12 lovskih bombnikov na bolničarske vozove na cesti Via Cassia pri Braccianu.

Dne 3. 4. 1944. napad iz nizke višine na obvezovališče pri Picu, 23 km južnozapadno od Cassina.

Dne 8. 4. 1944. letalski napad iz nizke višine na avtomobil za prevoz ranjencev, kakih 40 km severno od Rima.

Dne 10. 4. 1944. napad na bolničarski vlak južno od Terentole, v okolici Trazimenskega jezera, ki ga je izvršilo z lovskim spremstvom 6 rušilnih letal.

Dne 11. 4. 1944. ponoven napad na bolničarski vlak.

Dne 12. 4. 1944. letalski napad na bolničarske vozove na poti iz Aquasparte v Civita-Castellano.

Dne 12. 4. 1944. napad iz nizke višine na bolničarski vlak.

Dne 13. 4. 1944. letalski napad iz nizke višine na bolničarsko kolono na cesti, kaka 2 km severno od Monte Varchija.

Dne 14. 4. 1944. napad letal v nizkem poletu na kolono bolničarskih vozil pri Monte Varchiju, 40 km južno od Firenc.

Ta seznam se končuje s 14. aprilom. Od tega dne dalje so se napadi Angloameričanov na bolničarske naprave skoraj vsak dan ponavljali. Kakor je razvidno iz številnih kršitev mednarodnega prava od 2. aprila dalje, so postali angloameriški napadi na naprave in prevoze, ki so pod zaščito Rdečega križa, naravnost sistematski. Nobeno obvezovališče, noben bolničarski vlak in noben prevoz ranjencev ni več varen pred napadi angloameriških letalcev. V vseh primerih so bili napadeni cilji vidno označeni z znaki Rdečega križa, tako da so angloameriški piloti in strelci v vsakem poedinem primeru lahko točno spoznali značaj napadenega cilja. Britanci in Američani pa se niti ne trudijo, da bi zanikali svoje namerne kršitve. Tako so 7. maja dopoldne okrog 10 na cesti kak km južnovzhodno od San Apollinara nemški bolničarski avtomobil, na katerem so točno ugotovili znake Rdečega križa, kasneje še celo obstreljevali s severnoameriškim topništvom.

Sistematski napadi angloameriških letal na nemške bolničarske naprave se pridružujejo napadom na bolničarske ladje, izmed katerih so v zadnjem času postale kar štiri, namreč »Viril«, »Hallaren«, »Embla« in »Christina« cilj angloameriških bombniških in strojniških napadov.

Angloameriške koncesije boljševikom

Berlin, 23. maja. Dr. Karl Megerle, diplomatski sodelavec lista »Berliner Börsen-Zeitung« je objavil članek, v katerem se bavi s pripravljenostjo Angloameričanov za koncesije v korist Sovjetske zveze. Dr. Megerle označuje tri dejstva, si so se zgodila v zadnjem času in ki predstavljajo mejnike na poti angloameriške podreditve sovjetskim zahtevam. To so:

1. Sklenitev tako zvanih pogodb o upravi zasedenih evropskih dežel;

2. članek Rooseveltovega zastopnika Lippmanna o upravičenosti sovjetskih zahtev po prostem dostopu Sovjetske zveze do morij;

3. grško-bolgarski komunistični dokument o ustanovitvi zveze balkanskih sovjetskih republik.

Politika razdeljevanja sveta na interesna področja, ki spada po Hullovih izjavah v temno preteklost, se je pričela s sklenitvijo pogodbe med Molotovom in Benešem. Znano je, da je bila ta pogodba sklenjena brez angleške in ameriške vednosti ter da predstavlja boljševiško svarilo vsem, ki bi hoteli v vzhodnem in srednjeevropskem pasu sklepati pogodbe in zveze s kom drugim kakor s Sovjetsko zvezo. Medtem je bilo pod pretvezo ureditve civilne uprave v evropskih deželah, ki naj bi bile zavzete, sklenjeno več pogodb, ki niso nič drugega kakor poizkus tekmecev, da bi z vzhoda in zapada diplomatsko prodrli naprej, si pridobili pravno utemeljitev za zasedbo evropskih dežel, spravili po možnosti čim večje dele evropskega plena v svoj žep in na ta način vplivali na svetovno ravnovesje. Najzanimivejše dejstvo pri teh pogodbah pa predstavlja rešitev norveškega vprašanja. Norveška, ki je v britanski predvojni politiki veljala kot izključna angleška domena, bo morala sedaj zaradi sovjetske zahteve po »sodelovanju pri zasedbi«, na katero so pristali tudi Angloameričani, uživati tudi blagodat sovjetskega režima. Ako v Skandinaviji še niso razumeli, kaj pomeni ta norveška pogodba, potem se je treba, poudarja dr. Megerle, ozreti le na Lippmanov članek o sovjetski pravici do dostopa na Atlantik preko Vzhodnega morja. Lippman pričakuje, da bodo skandinavske dežele vključno s Švedsko »sklenile le definitivne vojaške pogodbe za zavarovanje Vzhodnega morja kot odprte prometne poti med Sovjetsko zvezo in zapadnimi silami: Z drugimi besedami, Vzhodno morje naj postane boljševiško morje. Nato nadaljuje dr. Megerle dobesedno: »Zanimivo je, da je Lippman v svojem članku sicer priznal splošno sovjetsko zahtevo do toplih morij, da pa je z dokazovanjem in konkretiziranjem teh zahtev končal na skandinavskem področju. Opustil je isti postopek glede izhodov v Sredozemlje, ker mu je tu juha še brez dvoma prevroča.«

Dr. Megerle opozarja, da so bile glavne naloge imperijske konference v ugotovitvi, ali in v koliko je britanski svetovni imperij vojaško, gospodarsko in politično tako enoten, da bi se lahko kot enakovreden postavil proti obema ostalima kolosoma. Pisec zaključuje: »Le tesno strnjen imperij, čigar zunanjo politiko bi enotno vodili iz Londona, bi bil sposoben, da se kolikor toliko vzdrži med obema kolosoma, ki jih je Churchill brez narodne nujnosti poklical na plan. Sicer se Churchill dela, kakor da bi bila v Londonu usta sveta, toda v resnici postaja britanska svetovna moč vsak dan manjša.«

Za angleško-boljševiško „zbližanje"

Stockholm, 23. maja. Časopisni oddelek britanskega poslaništva v Moskvi bo povečan z oddelkom za informacije in kulturne odnošaje, kakor poroča neki uradnik britanskega informacijskega ministrstva. Izjavil je, da se je v razgovorih z vodilnimi boljševiki prepričal, da si tudi oni kakor Angleži žele, »da bi se oba naroda zbližala«.

Židovski zaklad v neki budimpeštanski vinski kleti

Budimpešta, 23. maja. Pri iskanju skritih židovskih dragocenosti je uspelo te dni najti v znameniti vinski kleti budimpeštanskega predmestja Budafok umetnine, ki so bile skrite v velikih zabojih. Pred letom dni sta jih spravila tja Žida Manfred Weiss in Herzog. V zbirki so med drugim štiri slavne slike slikarja Greca: Kristus na Oljski gori, zajetje Kristusovo, pijanci in glava apostola. Razen tega je bilo v kleti še mnogo dragih slik, kakor Rubensov pokop Kristusa in slika Rubensovega očeta pa Santijev »Trpeči Kristus«. Vlaga v kleti je že pričela kvariti skrite umetnine.

Imredy v madžarski vladi

Budimpešta, 24. maja. Bela Imredy je bil danes popoldne imenovan za gospodarskega ministra brez posebnega delokroga. Kot sijajen gospodarstvenik bo dobil v sedanji vladi posebne naloge, tako da v sestavi vlade ne bo zaenkrat prišlo do nikakih izprememb. Stranka narodne obnove, ki ji načeljuje, je v sedanji vladi zastopana s štirimi ministri.

Nemški tisk o napadih anglosaških lovcev na civiliste

Berlin, 23. maja. Današnje časopisje se bavi z napadi ameriških lovskih letalcev na nezaščiteno civilno prebivalstvo in ugotavlja, da je spričo takega ravnanja Angležem odpadla zadnja krinka. »Völkischer Beobachter« pravi, da so angloameriški barbari razširili svoj evropski letalski program v najnovejšem času na nizke polete ter na obstreljevanje civilnega prebivalstva, posameznih pešcev, kmetov pri poljskih delih, otrok na poti v šolo pa žena, ki v svojih torbicah gotovo ne nosijo s seboj objektov vojaškega pomena. Tako zahrbtno pobijanje ljudi na cesti si je treba dobro zapomniti, da bodo krivci nekega dne lahko postavljeni pred sodišče in kaznovani.

S takimi napadi na civilno prebivalstvo so se pokazali oddelki ameriških lovskih letal kot dostojni tovariši boljševikov, izvaja »Deutsche Allgemeine Zeitung«. Tako početje nima z vojno prav nobenega opravka. Če hočejo Američani na ta način zlomiti odpor nemškega civilnega prebivalstva, ne bodo dosegli svojega cilja, temveč bodo Nemci in drugi evropski narodi — tudi v Franciji so bili že mnogokrat napadeni kmetje na polju — prišli do prepričanja, da lahko le najodločnejši odpor reši ves kontinent.

»Berliner Lokal Anzeiger« ugotavlja, da je sovražnik odvrgel doslej svoje bombe na slepo srečo na delavske okraje, stanovanjske hiše in bolnice iz višine več tisoč metrov ter se je pri tem celo hvalil, da je točno zadel svoje cilje. Strojnični rafal, ki je prerešetal otroka pri igri ali kako staro ženo, bombe, ki so padle na osamljena posestva, streli, ki so bili naperjeni na izletnike pomenijo pred vsem svetom težko obtožbo sovražnika, ki zanika vse zakone bojevanja ter javno pobija civilno prebivalstvo, ki ne sodeluje v vojni niti z orožjem, niti s svojim delom.

Angleški katoliški list o letalskem terorju

Ženeva, 24. maja. Angleški katoliški tednik »Tablet« podpira poziv francoskih kardinalov in nadškofov kardinalom in nadškofom v Britanskem imperiju in Zedinjenih državah glede zavezniškega bombardiranja nevojaških objektov. »Tablet« je mnenja, da bi bilo prav, ako bi zavezniški letalci v bodoče razlikovali oboroževalna podjetja od delavskih, stanovanj oziroma nenadomestljivih umetniških zakladov.

List pravi, da trditev, ki so jo postavili zavezniški vojaški teoretiki, kakor n. pr. S. M. Spaight, bivši višji uradnik angleškega letalskega ministrstva, ne drži. Spaight je v svoji knjigi »Upravičeni bombniški napadi« napisal, da je razlika med civilisti in vojaki zgodovinski anahronizem. Le, ako bombardiraš enega in drugega, se bo nekega dne narod uprl svoji vladi. V resnici pa se godi prav nasprotno. Med največje resnice, ki jih je dokazala ta vojna spada dejstvo, da bombniki sami ne morejo izvojevati nikake odločitve, kajti nikakor jim ne uspe omajati odporne sile prebivalstva.

Begunci v Švici

Bern, 24. maja. Načelnik zveznega pravosodnega in policijskega departementa je objavil, da je bilo dne 1. maja v Švici 74 tisoč 662 beguncev, emigrantov in internirancev, od tega 12.778 vojakov. Trenutno je dotok manjši kakor je bil prej.

Nov dokaz Rooseveltove krivde za vojno

Ženeva, 24. maja. Šef ameriškega vojaškega letalstva general Arnold se je po Reuterjevi vesti na nekem zborovanju v Chicagu bavil s teroristično vojno proti Nemčiji. Ob tej priliki se je pokazal v pravi luči. Prepustimo Arnoldu njegovo uspavanje ameriškega meščana z iluzijami ter se omejimo na sledečo zanimivo ugotovitev, ki jo je napravil v teh svojih izvajanjih. Dejal je: »Spominjam se na neki dan poleti 1941, ko sem dobil poziv predsednika Roosevelta, naj končno ugotovim, kaj bi bilo potrebno za zmago nad Nemčijo, ako bi se Zedinjene države zapletle v vojno«.

To izjavo si je treba zapomniti. Arnold je omenil o nekem dnevu poleti 1941. Takrat se je torej Roosevelt že zelo intenzivno bavil z mislijo, da bi pripravil vse potrebno za primer ameriškega vstopa v vojno ter za uničenje Nemčije. Ker so Zedinjene države stopile v vojno šele decembra 1941, pomeni ta Arnoldova izjava važen doprinos k vprašanju Rooseveltove krivde za vojno. Čeprav Arnold s tem ni povedal nič novega, je treba vendar njegovo izjavo trdno pribiti, ker razkriva Roosevelta kot nesramnega sleparja, ki ni skušal prepričati le svojih ameriških državljanov, temveč ves svet, da hočejo Zedinjene države ostati izven vojne, dočim je istočasno tajno s svojimi židovskimi pomočniki in ameriškimi vojaškimi krogi mrzlično delal, da bi dokončal svoje zadnje priprave za že v naprej nameravano vojno proti Nemčiji in njenim zaveznikom. General Arnold je izdal skrivnost. Njegovo izpoved bomo pridejali k mnogim drugim, ki potrjujejo vojna zločinstva Roosevelta in njegovih sodelavcev.

De Gaulle in francosko zlato v Ameriki

Ženeva, 23. maja. »New York World Telegram« izjavlja, da računajo v uradnih francoskih krogih v New Yorku s tem, da bo De Gaulle v kratkem zahteval kontrolo nad dvemi milijardami dolarjev francoskega zlata, ki se nahaja v Zedinjenih državah.

Izdatki za turško vojsko

Ankara, 23. maja. Radijska postaja v Ankari je objavila, da znaša proračun za vzdrževanje turške vojske v tem letu skupno 521 milijonov turških funtov in da je to najvišji proračun v zadnjih petih letih.

Naraščajoči hudi boji v Italiji

Težišče bojev: Nettuno in Pico-Pontecorvo — Le neznatno bojno delovanje na vzhodnem bojišču

Führerjev glavni stan, 24. maja. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Sovražnik je nadaljeval svoj velenapad z nettunskega predmostja z naraščajočo silovitostjo. S posegom zelo močnih sil topništva in oklopnikov kakor tudi s podporo številnih oddelkov borbenih letal so mu uspeli globlji vdori v več odsekih našega bojišča. Posebno hudi boji so na obeh straneh Cisterne.

Na zapadnem krilu južnega bojišča in na razklanem gorskem ozemlju med Sonninom in Vallecorso so ogorčene borbe. Težišče bojev je bilo včeraj ponovno na področju Pico-Pontecorvo. Sovražniku, ki je napadal tukaj na širokem bojišču, so se vrgle naše hrabre čete na žariščih bojev nasproti in ga ustavile. Pri tem je bilo uničenih 51 sovražnikovih oklopnikov. V odseku Piedimonte je izvedel včeraj sovražnik le slabotnejše brezuspešne napade.

Na vzhodnem bojišču je prišlo poleg uspešnih lastnih napadov naskakovalnih oddelkov le do neznatnega bojnega delovanja.

Močne jate nemških bojnih letal so v pretekli noči osredotočeno napadle železniško križišče Šepetovko. Letalci so opazili močne požare in eksplozije.

Severnoameriški bombniki so napadli včeraj več krajev na zasedenem zapadnem področju ter v južnozapadni Nemčiji. Na mestnem področju Saarbrückna so povzročili škodo na poslopjih in izgube med prebivalstvom. Posamezna britanska letala so odvrgla v pretekli noči bombe na Berlin in rensko-vestfalsko področje.

V noči na 23. maj je prišlo na raznih mestih Rokavskega preliva do številnih spopadov med zaščitnimi ladjami vojne mornarice in britanskimi brzimi čolni, v katerih je bilo poškodovanih več sovražnikovih čolnov.

Včeraj v opoldanskih urah je sovražnikova podmornica, ki je prekršila določila mednarodnega prava, potopila v španski luki Salta Caballos pri Bilbau zasidran nemški parnik.

Rumunsko vojno poročilo

Bukarešta, 24. maja. Vrhovno poveljništvo rumunske vojske je objavilo včeraj naslednje vojno poročilo:

»Vojni ukrepi nemških čet za uničenje sovjetskih sil ob ovinku Dnjestra pri Vadului Vodi so bile po tridnevnih ogorčenih bojih uspešno končani. Uničenih je bilo več sovjetskih strelskih divizij in neka oklopniška bridada. 2000 ujetnikov, 47 oklopnikov in 71 topov, 231 strojnic, 40 protioklopnih pušk, 20 metalcev in mnogo drugih vojnih potrebščin je padlo v nemške roke. Sovražnik je pustil nad 4000 mrličev na borbenem polju. Operacije so podpirala ves čas nemško-rumunska bojna in borbena letala.

Na Moldavskem bojišču je prišlo le do izvidniškega delovanja.«

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 24. maja. Finsko vojno poročilo z dne 23. maja se glasi: Na kopenskih bojiščih mestoma sovražno topništvo in živahno izvidniško delovanje.

Helsinki, 24. maja. Poveljništvo finske vojske je izdalo sledeče vojno poročilo:

»Na Karelski in Aunuški ožini so sovražne bojne patrole v jakosti čet na šestih mestih napadle naše postojanke. Njihove napade je podpiral silovit topniški in minski ogenj. Vse napade smo odbili. Sovražnik je imel precejšnje izgube. Z ostalih bojišč ni nikakih posebnih poročil.«

Badoglijev položaj izredno negotov

Stockholm, 23. maja. Iz angleških in ameriških krogov se je zvedelo, da je položaj izdajalskega generala Badoglija izredno težaven. Med prebivalstvom ne uživa nobene opore, ker ga smatra del prebivalstva za reakcijonarja, drugi del pa ga smatra sposobnega za vsako izdajo. Ker se množe besedni napadi na Badoglija, ima britansko poveljništvo razlog, da ga skrbno nadzira. Angleški agenti so bili postavljeni v njegovo neposredno okolico češ, da služijo za njegovo osebno varstvo. Tudi častno stražo pred Badoglijevim glavnim stanom tvorijo deloma angleški agenti v italijanskih uniformah. Delavnost bivših in skritih fašistov je mnogo močnejša, kakor splošno domnevajo. Tako se je zgodilo, da so bila v različnih mestih Sicilije, predvsem v Sirakuzah, vsa javna poslopja popisana z napisi: »Naj živi Mussolini!«, »Naj živi Kristus!« in »Smrt izdajalcem!«.

Cerkvi sovražno zadržanje komunistov, ki so večkrat narisali na cerkvena vrata srp in kladivo, je dovedlo do tega, da so se številni katoličani pridružili fašizmu. Baje obstoja med južnoitalijanskimi ženami neke vrste tajna fašistična zveza, kateri doslej angloameriški agenti niso prišli na sled. Voditeljica te organizacije je vdova nekega umorjenega fašističnega župana.

Prestopki Badoglijevih vojakov

Rim, 24. maja. V Fogliamisu v južni Italiji je skupina tako zvanih Badoglijevih padalcev, ki je čakala brez dela za bojiščem, pod vodstvom nekega poročnika vdrla v več zasebnih hiš sredi mesta ter jih izropala. Prebivalstvo, ki se je tem nasilnostim uprlo, so padalci z ročnimi granatami in avtomatskimi pištolami držali toliko časa v šahu, da so lahko opravili svoje zločinsko delo. Ogorčenje prebivalstva spričo tega zlodejstva je bilo tako hudo, da so morala Badoglijeva vojaška sodišča postopati proti krivcem. Poročnik Mazzanti, narednik Mazucco ter podčastnik Limondi so bili obsojeni vsak na 4 leta robije, padalec Raimondi pa je bil kaznovan z 8 leti ječe.

Resen incident v južni Italiji

Rim, 24. maja. Med pijanimi avstralskimi in kanadskimi vojaki v San Anselmu di Calabria je prišlo do krvavega pretepa. Vojake, ki so se zapletli v srdite pouličnе spopade, je ločila šele ameriška vojaška policija. Američani so s svojimi avtomatskimi pištolami oddali več salv, da bi ljudi prestrašili, toda pri tem je bilo zadetih več italijanskih civilistov, ki so opazovali krvavi spopad. Več ljudi je bilo ubitih.

Težke angloameriške izgube v Italiji

Stockholm, 24. maja. Britanska poročevalska služba pripravlja angleško in ameriško javnost na težke izgube britanske in ameriške pehote v bojih v južni Italiji. Nek vojni poročevalec v glavnem stanu general Alexander je izjavil med drugim, da bo po njegovem mnenju morala opraviti glavno delo pehota. Bojno polje je tako težko, da bo mnoge važne točke mogla doseči edino pehota in da na teh področjih ne bodo prišli do izraza oklopniki in letalstvo. V nekem drugem poročilu piše, da je imela pehota pod takšnimi pogoji v prvih dneh bojev najtežje izgube, vedno pa kažejo poročila na bojno pripravljenost in izkušenost nemških čet. Iz tega se da spoznati, zakaj pošilja zavezniško vrhovno poveljništvo v borbe v prvi vrsti poljske vojake, indijske, degolistične in v nekaterih odsekih kanadske in južnoafriške čete ter varčuje ameriške in angleške edinice.

Japonska ofenziva v pokrajini Honan

postaja čim dalje bolj nevarna za Čangkajškovo Kitajsko

Šanghaj, 24. maja. Japonska ofenziva v pokrajini Honan proti čunkinškim četam se kaže kot vedno bolj jasen vojaški uspeh Japonske. Angleške in ameriške vesti ne taje, da je važno mesto Lojang trdno v japonski posesti in da drže Japonci čvrsto železniško progo Peking—Hankov. V nobenem obdobju kitajsko-japonske vojne niso bili v Čunkingu v tako hudi gospodarski stiski in v vojaško tako obupnem položaju kakor sedaj, ko čankajšek grenko obžaluje pomanjkanje ameriške vojaške pomoči in stoji pred novimi težkimi ofenzivnimi japonskimi sunki.

Japonski uspehi okrog Imphala

Šanghaj, 19. maja. Zastopnik japonske armade je izjavil v sredo na tiskovni konferenci, da je obkolitev britanske 4. armade pri Imfalu popolnoma dovršena.

Tokio, 24. maja. Poročila z indijsko-birmanske meje kažejo, da deževje zaenkrat še ni ustavilo bojev na tamkajšnjem bojišču. Obratno so se operacije na obeh straneh še pospešile. Ker se japonska ofenziva okrog Imphala z dovozom težkega topništva uspešno nadaljuje, pričakuje sovražnik, da bo nastopil zanj ugoden odmor, ko bo deževje dovolj premočilo tla. Vsled tega se skuša umikati čim počasneje ter koncentrira vse sile, da bi Japonce zadržal.

Kako velike so človeške in materialne izgube sovražnika, kaže usoda pri Parelu boreče se 20. divizije. Ena njena brigada je bila že popolnoma uničena, preostali dve brigadi pa se borita stalno v tako krvavih obrambnih bojih, da cenijo skupne izgube že na 8000 mož. Nadalje so Japonci samo v bojih za kraj Sibon na področju Parela zaplenili 800 tisoč nabojev za puške, 300 tisoč nabojev za strojnice, 39 tisoč granat, 170 zabojev dinamita ter mnogo pogonskega in gradbenega materiala.

Nezadostna ameriška pomoč

Šanghaj, 24. maja. Iz 15. poročila o zakonu o najemu in posojilu, ki ga je sedaj predložil Roosevelt javnosti, se more spoznati, da bodo v Čunkingu dobili šele takrat obsežno pomoč, ko bodo zopet odprte ne le kopenske, ampak tudi pomorske zveze. Priznanje, da ne moreta Amerika in Anglija izpolniti svojih zagotovil, ki sta jih dali na konferenci v Kairu pozimi prejšnjega leta, je izzvalo v Čunkingu veliko razočaranje. Odpoved ameriške pomoči je posebno hudo zadela Čunking v tem trenutku, ker nova japonska ofenziva v srednji Kitajski posebno jasno kaže naraščajočo slabost slabo oboroženih čunkinških čet. — Različni ameriški časopisni dopisniki so močno dramatizirali v svojih poročilih letalske prevoze iz Indije v Čunking in so močno pretiravali njihov pomen, sedaj pa priznava javno Roosevelt, da je največji del ameriških pošiljk vojnih potrebščin, ki so bile namenjene v Čunking, zaostal v Indiji, kjer je bil porabljen za ojačenje britanskega položaja napram indijskemu prebivalstvu in za obrambo pred notranjimi nemiri. Grenko poudarjajo v Čunkingu, da sta doslej imela koristi od ameriških pošiljk le Anglija in britanski podkralj v Indiji.

Stockholm, 23. maja. Londonski dnevnik »Times« poroča o potovanju podpredsednika Zedinjenih držav Wallacea v Čungking. List pripominja, da bo Wallace vojskujočim se narodom na Kitajskem in v Sibiriji sporočil »pozdrave in častitke k njihovim sijajnim uspehom«. Njegova naloga je, da pregleda položaj, obisk pa bo pomenil tudi zagotovilo, »da ne bo pozabljena bodočnost Kitajske«.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE

Junaštva naših fantov v Mirni peči

Zopet občuten poraz komunističnih tolovajev

Novo mesto, 22. maja.

Komunisti so se po hudem porazu, ki so ga utrpeli v Ribnici, umaknili proti Žužemberku, kjer so dobili nalog, naj skupno z ostalimi brigadami, ki so se raztepene skrivale v manjših skupinah po manj dostopnih krajih v daljni okolici Novega mesta, napadejo na novo ustanovljeni postojanki v Trebnjem in Mirni peči. Ujetniki in tisti, ki so se predali, so izpovedali, da so bili neprestano na pohodu. Kam gredo, jim niso povedali. Zanimivo pri vsem je, da je v novo dospelih tolpah nekaj badoljevcev; najbrž je ravno njim »svoboda« slovenskega naroda prav posebno pri srcu.

Po zasedbi Trebnjega, se tolovajske skupine tam niso dolgo mudile. V večjem loku so v precejšnji oddaljenosti obkrožile postojanko v Mirni peči, toda napada niso takoj pričele. Šele v petek 19. maja so podnevi pričeli komunisti v presledkih obstreljevati postojanko s topom in težkim minometom. Čim je nastopil mrak, so se polagoma približali domobranskim postojankam iz smeri Ivanja vas in Dobrnič. Bilo je jasno, da so jim krvave izgube v Trebnjem ostale dobro v spominu. Ni bilo več pravega zagona. Presenetilo pa jih je redko streljanje domobrancev. Misleč, da je posadka maloštevilna, so pritisnili bliže. Dva tolovajska bombaša sta v nekem odseku prišla prav do premične ovire in jo hotela odstraniti. V tem je zapela brzostrelka in oba sta obležala. Istočasno je bil na vsej črti otvorjen hud ogenj iz vseh domobranskih strojnic, pušk in minometov, tako da so napadajoči komunisti padali drug za drugim. V temi so odvlekli v zaledje obupno stokajoče ranjence in se pričeli pripravljati na nov napad. Ponoči so poskusili z jurišem še trikrat, toda vsakokrat so bili odbiti z velikimi izgubami.

Zjutraj 20. maja je del naših fantov napravil izpad na Ivanjo vas. Nepričakovano so trčili na komunistično zasedo in jo razpršili. Obležalo je šest komunistov in ena ženska. Prav tako je druga domobranska edinica napadla Vrhpeč, kjer se je usidralo glavno poveljništvo tolovajev. Tukaj so padli štirje komunisti, več je bilo ranjenih. Večje sile so bile s treh strani potisnjene daleč proč od Mirne peči, kamor je novomeško topništvo neprestano pošiljalo svoje izstrelke.

Čez dan ni bilo nikakega resnega napada. Sem in tja se je oglasil sovražni top s Plešivca. Granate so padale v pretežni večini izven domobranskih postojank. Najbolj je bila prizadeta cerkev, ki je popolnoma razkrita in močno poškodovana.

Domobranci so pričakovali napad, zato so se nanj tudi pripravili. Razširili so postojanke daleč preko žice. Okrog 10. zvečer so v strnjenih skupinah pritisnili komunisti proti novim, razširjenim postojankam. Razločno je bilo slišati priganjanje funkcionarjev na juriš. Izmučeno tolpo so gonili naprej, ne oziraje se na to, da jih pošiljajo v neizbežen pogin. Že prejšnjo noč je bil vsak napad slabši, to noč pa so morali tolovajski komandirji naravnost s surovo silo goniti svoje ljudi v napad, očividno z namenom, da za vsako ceno ne glede na neštevilne izgube osvoje postojanko, ki bi jo domobranske čete lahko vsak čas izpraznile, ne da bi imelo to kakršen koli pomen za potek nadaljnjih akcij. Ker niso imeli točnega pregleda o domobranskih na novo zasedenih postojankah izven žice, so prišli neposredno v stik z domobransko četo. Vnele so se kratke borbe, nakar so se domobranci pognali za njimi in jih vrgli daleč nazaj. Na bojišču je obležalo 40 komunistov.

Zaradi močnih izgub je bila komunistom potrebna pomoč. Dve kolóni sta se pomikali iz smeri Novega mesta, da nadomestita padle. Domobranska zaseda, ki je ščitila ta prehod, ju je napadla in potisnila nazaj. Pozno ponoči od 20. na 21. maja so komunisti poskusili zadnjič, da v napadu zasedejo postojanko. V temi so se priplazili do položajev. Iz doslej neznanega vzroka je v Ivanji vasi izbruhnil na več krajih požar, ki je daleč nakoli razsvetlil vso okolico. Bližajoči se komunisti so postali vidna tarča domobranskih strojnic in pušk. Več jih je obviselo na žici, druge pa so preko noči odvlekli v gozd. Zaradi močnih izgub so potem povsem prenehali napadati. Ves dan 21. maja je bilo mirno, tako da so se domobranci brez večjih neprilik vrnili v Novo mesto.

Kako trdna in odločna je morala domobrancev, zgovorno priča njihovo razpoloženje, ko so se vrnili v Novo mesto. Kljub naporom, ki so jih prestali zadnje dni, so korakali skozi mesto ponosno, prepevajoč naše pesmi.

Glede izgub v bojih pravijo poročila, da je pri Mirni peči obležalo 82 komunistov, kar pa jih je padlo pri prvem napadu, so jih tovariši odvlekli izpred žice, tako da ni bilo mogoče ugotoviti njihovega števila. Prav tako se ne ve, koliko jih je obležalo pod topovskimi zadetki. Po pripovedovanju civilistov bo skupno število okrog Mirne peči padlih komunistov 120, če ne še več. Število ranjencev bo seveda še znatno večje.

Trebnje in Mirna peč sta dva občutna poraza tolovajskih tolp in so izgube domobrancev v primeri z izgubami tolovajev naravnost malenkostne. Komunisti zaman mečejo svoje »brigade« iz kraja v kraj, utrujajo svoje moštvo z dolgimi nočnimi pohodi in z brezmiselnimi napadi, toda povsod nalete na tako odločen in smotren odpor domobrancev, da njihovi ljudje vedno bolj izgubljajo vsako voljo do borbe. Tolovajsko poveljništvo to dobro ve, kar se vidi iz raznih zaplenjenih povelj njihovih štabov.

Glavni nosilec „revolucije"

V člankih »Kdo je kriv?«, »Nihanje med skrajnostmi« in »Kje je zgrabil komunizem?« smo skušali prikazati, da se je komunizem pri nas odel v razne »narodne« in »osvobodilne« plašče samo zato, da bi svojo »revolucijo« naslonil vprav na tisti sloj našega naroda, proti kateremu je bila njegova borba dejansko v prvi vrsti naperjena, to je naše **meščanstvo.** Videli smo že, da se je na te limanice pustil ujeti **samo tisti del našega meščanstva, ki je bil nagnit že od prej.** Komunizem je v mestu dejansko zajel le tiste naše meščane, katerih izroditev je mojstrsko opisal švicarski znanstvenik Wilhelm Röpke v svoji že večkrat citirani knjigi o družbeni krizi sedanjosti, ko je o povprečnem današnjem meščanu zapisal: »Gorje družbi, če na udarce z batom, kakršne pomenijo nečlovečnost, nestrpnost, surovost in pomanjkanje usmiljenja, ne odgovarja več z nikakimi zgražajočimi odsevi in nastopi tako tista otopelost, ki je predznanilka zloma. Kadar pa se namesto zgražanja, ki ne pozna opravičevanja, pojavi celo olepševanje, kadar se sredstva posvečujejo po cilju, se cinično iščejo opravičevanja in se snobsko flirta z abnormalnim, potem je kajpak dosežena najnižja točka.«

Na konkretnih primerih, ki smo jih sami doživljali, ne bi bilo težko s prstom pokazati na takšno zadržanje našega meščanstva, v kolikor ni bilo več zdravo. **S takšnim meščanstvom je imel komunizem tudi pri nas kaj lahko igro:** poslužil se ga je za svojo pomožno moč, za svoj privesek, ki je moral utirati pot kominternski revoluciji in tako pomagati žagati vejo, na kateri sedi. **Glavni nosilec revolucije v meščanskih krogih pa je bilo naše brezposelno meščansko razumništvo.** Že omenjeni Röpke je tudi za naše razmere čisto pravilno vprašal, kako bo mogla zagovarjati svoje početje »izkoreninjena inteligenca, katere delovanje manj odgovarja koristim delavskih množic kakor lastnim interesom razumnikov, ki si od bodoče države obetajo samo višek oblasti zase«.

Ta naš duhovni proletariat namreč ni bil prežet volje do dela, tudi ne volje, da bi vdano služil svojemu narodu na katerem koli mestu, temveč **edino pohlepa po gospodovanju.** Kako bi sicer mogel peti komunistični pesnik: »Mi, sužnji, tedaj bomo prišli vladarji!« Geslo teh ljudi je torej bilo: Vladati, ne delati, gospodovati, ne služiti, »besnitev«, kakor pravi isti človek, ne delo! To naše izkoreninjeno razumništvo smo zasledili v prvih vrstah povsod, kjer je tekla slovenska kri, kjer je bilo nasilje, kjer so sproščeno zavladale trpinčenje, surovost, nekultura, nečloveškost. Izkazalo se je kot največja nevarnost za narod. Neki naš izkušen šolnik je že leta 1934 zapisal na ta naslov: **»Kvas razkroja in nevarnosti za družabni in državni red predstavljata lažna inteligenca in njena površnost, spojena z oblastnostjo.«** Vzgojena v brezdelju, brez sposobnosti, znanja in delavnosti je ta inteligenca smatrala okolnost, da ni dobila dobre državne sinekure takoj po končani šoli, za svojo osebno žalitev, družbeni red pa, ki je bil sposoben takšne »žalitve«, za svojega sovražnika, s katerim mora osebno obračunati.

Tu torej leži, kakor pravilno ugotavlja tudi Röpke, jedro problema: »Ni industrijski proletariat, iz katerega z nekakšno nujnostjo raste marksizem, temveč je to duhovni proletariat — in tu je nevarnost za družbo največja, potreba za pomoč najnujnejša.« Brezposelne gospode je imel naš narod več ko preveč; vzgajal je vse preveč ljudi, ki so že v mladosti mislili samo na to, kako bodo živeli od dela tujih rok. Ta mladina je bila nravno slaba: denarne in osebne umazanosti so bile dnevni pojav, na katerega v njenih vrstah nihče ni reagiral. Bila pa je tudi strokovno nesposobna: dobivala je sicer akademske naslove, ž njimi pa ne tudi tistih sposobnosti, ki jih ti naslovi predpostavljajo in ki so v življenju odločilne. **Premalo je bilo v njej naravne inteligence, premalo volje za resno in trdo delo, predvsem pa premalo osebne, doma vzgojene poštenosti.** Brez teh lastnosti uspeh v urejeni družbi ni mogoč, zato je treba ustvariti »drugačno družbo«, »drugačne« okolnosti, kjer je mogoča politična kariera čez noč. **Takšnih karier je obetala kominternska revolucija na pretek in je zato zajela tisti intelektualni mestni proletariat, ki se ni mogel sprijazniti s tem, da vodita do uspeha samo delo in poštenje.**

Med temi nosilci revolucije pri nas pa tvorijo posebno poglavje **lahkoverni idealisti,** ki so brez potrebne politične razgledanosti zajadrali v revolucionarne vode, ne da bi se tega prav zavedali, saj so se v svojem lahkovernem pojmovanju tako zelo borili zoper »politične« vplive. Njih je škoda, kajti med njimi so bili tudi pošteni fantje. Večinoma so že likvidirani, ker so v svoji lahkovernosti vedno govorili tako, kakor so mislili; kolikor pa jih je še živih, so le še žalostne sence tega, kar so nekoč bili in kar so morda tudi hoteli biti. Oni vidijo, da za nje poti nazaj ni: prespretno jim je bila zaprta, recimo kar s tem, da so morali dokazati »privrženost stvari« z izvršitvijo — ene same likvidacije.

Najbolj preseneča opazovalca, ki proučuje dotok iz mesta h kominternski revoluciji, da v njenih vrstah skoraj ni tistega sloja, ki po marksističnem dogmatizmu ni le nujni nosilec proletarske revolucije, temveč naj bi se vršila ta revolucija prav in le zaradi njega in v njegovo korist, namreč **industrijskega in obrtnega delavstva. Delavstvo v to gibanje ni šlo: pokazalo se je zrelo in zdravo.** Poznalo je komuniste že v strokovni borbi desetletja nazaj in ni ničesar pozabilo, tudi ne po letu 1941. Že površen pregled po naših industrijskih obratih nam namreč pokaže, da je **odstotek tistih delavcev, ki so odšli v gozd, presenetljivo majhen,** morda najmanjši od vseh stanov. Na prvem mestu so bili med delavstvom seveda tisti izmed strokovničarskih politikov, ki so živeli od tega, da so za lep denar pridigali delavstvu, kako se mu slabo godi. Za njimi pridejo takoj na vrsto nekvalificirani delavci, posebno mlajši, nato pa nekateri ženski poklici: prodajalke, frizerke in zasebne nameščenke. O njih vlogi na »terenu« bodo nekoč pisali naši kriminologi strahotno zanimive knjige...

Naposled moramo zabeležiti še en doprinos mesta k »osvobodilnemu« pokretu: **kriminalni življ.** Že ponovno je bilo umestno opozorjeno na to, da je od početka »osvobodilnega« boja skoraj docela prenehala kriminaliteta v mestu. Dasi bi težke razmere, v katerih živimo zaradi vojne, posebno pa nered pred 8. septembrom lanskega leta, mogli v izredno veliki meri pospeševati kriminalnost, moramo s presenečenjem ugotoviti, da Ljubljana večjih zločinov skoro ne pozna več. Zakaj? Ali morda zato, ker so se naši kriminalci spreobrnili in spokorili? Ne! Ti »idealisti« so se namreč preselili na »teren«, kjer se danes s krvjo našega trpinčenega naroda piše kriminalna zgodovina, kakršne še nismo poznali.

Tako torej vidimo tudi po tej analizi, **da je iz mesta odpadlo v vrste kominternske revolucije, kamuflirane s krinko »narodno osvobodilnega« pokreta samo to, kar je bilo že nagnito.** Prepričani smo, da bi podobna preiskava za kmetsko ljudstvo dala isti odgovor. Povsod se je izločilo le to, kar je bilo nezdravo. V mestu spada sem predvsem duhovni proletariat, ki je bil nedvomno glavni nosilec kominternske revolucije pri nas. Smatrali smo za potrebno, da poleg drugih resnic, ki bodejo v oči, pribijemo tudi to resnico. **A. S.**

Passierscheine

Die Annahme von Anträgen auf Passierscheine ist vom 25. bis 31. Mai 1944 einschliesslich gesperrt.

Die Abfertigung von Anträgen auf Passierscheine (Sperrgürtelübertrittscheine) ist ab 1. Juni 1944 wie folgt geregelt:

1. Anträge für im Bereich der Stadt Laibach Ansässige sind nur über die jeweils zuständige Polizeistation einzureichen, wo auch die Antragformulare erhältlich sind und die ausgestellten Passierscheine ausgegeben werden.

2. Anträge für in der Provinz Laibach Ansässige sind über die jeweils zuständigen Ortskommandanturen bzw. Bürgermeisterämter einzureichen, wo auch die Antragformulare erhältlich sind und die ausgestellten Passierscheine ausgegeben werden.

Laibach, den 22. Mai 1944.

Der Platzkommandant.

Prepustnice za bloke

Sprejemanje prošenj za prepustnice za prehod čez bloke je ustavljeno od 25. do 31. maja 1944.

Nadaljnje sprejemanje takih prošenj bo od 1. junija 1944 urejeno takole:

1. Prošnje na področju mestne občine Ljubljane stanujočih prosilcev naj se oddajajo pristojni policijski postaji, kjer se bodo dobile potrebne vprašalne pole in se bodo tam izdajale tudi izstavljene propustnice.

2. Prošnje za prosilce iz okolice Ljubljane bodo sprejemale samo krajevne komandanture ali občinski uradi dotične občine, kjer se bodo dobivale tudi vprašalne pole in potem izstavljene propustnice.

Ljubljana, 22. maja 1944.

Platzkommandant.

Soziales Hilfswerk

Die Gutscheine zum kostenlosen Bezuge der auf Grundkarte für den Monat Juni l. J. erhältlichen Lebensmittel werden in den Kanzleiräumen Bleiweisstrasse No 13/I gegen Vorweisung des Hilfswerk-Ausweises und des Unterstützungs-Büchleins an folgenden Tagen in der Zeit von 7 bis 12 Uhr und von 15 bis 18 Uhr ausgefolgt:

von No 1 bis 200 am Freitag den 26 Mai,
von No 201 bis 400 am Samstag 27. Mai,
von 401 bis 600 am Dienstag den 30. Mai,
von 601 bis 800 am Mittwoch den 31. Mai,
von 801 bis 1000 am Donnerstag 1. Juni.

Socialna pomoč

Nakaznice za brezplačno nabavo živil na osnovno živilsko nakaznico za mesec junij t. l. se bodo razdeljevale v pisarniških prostorih Bleiweisova cesta 13/I na predložitev izkaznice »Hilfswerk-Ausweis« in podporne knjižice od 7. do 12. in od 15. do 18. ure, in sicer v naslednjem vrstnem redu:

od št. 1 do 200 v petek 26. maja, od št. 201 do 400 v soboto 27. maja, od št. 401 do 600 v torek 30. maja, od št. 601 do 800 v sredo 31. maja, od št. 801 do 1000 v četrtek 1. junija.

Ameriški tisk o razpadu britanskega imperija

Ženeva, 24. maja. »Ako bi hoteli, bi že danes lahko uničili imperij«, pravi severnoameriški tednik »News Week« v članku, v katerem ugotavlja, da sta »obstoj in varnost angleških dominijonov ter kolonijalnih dežel odvisne vedno bolj od Roosevelta kakor pa od Churchilla«. Časopis pravi, da oblast londonske vlade ne predstavlja več sile imperija. Zedinjene države se pogajajo sedaj naravnost s posameznimi dominijoni, kar le toliko časa ne bo pomenilo nikakega ogrožanja imperija, dokler bo London pripravljen v vsem sodelovati z Washingtonom. »Zedinjene države pa zahtevajo, da so interesi imperija v skladu z interesi Zedinjenih držav. Isto zahtevamo tudi od Francozov, Nizozemcev, Belgijcev in ostalih kolonijalnih narodov. Ali žrtvujemo tako mnogo svojih vojakov za ponovno osvojitev Birme in Malake le zato,« se vprašuje »New York Saturday Daily News« »da bi te dežele vrnili Britancem? Ali bomo morali Nizozemsko Indijo vrniti Nizozemcem, ako jo bomo z lastno krvjo in lastnim potom zavzeli? To, kar so Angleži in Nizozemci prepustili Japonski, so pač izgubili. Ako nam bo uspelo, da te dežele Japoncem zopet iztrgamo, potem bomo imeli po zgodovinskih pravilih in precedenčnih primerih pravico, da jih obdržimo.«

Pomanjkanje gume v Zedinjenih državah

Lizbona, 23. maja. Kakor poročajo »Time« in drugi ameriški dnevniki, je nastala v Zedinjenih državah nova kriza kavčuka. Nastopila ni nepričakovano samo za širše kroge ameriškega prebivalstva, temveč tudi za poučene, neposredno prizadete faktorje severnoameriške oborožitvene proizvodnje. Za leto 1944 so računali na proizvodnjo sintetične gume v višini 800.000 ton. Ta množina predstavlja minimum. Kakor se je sedaj ugotovilo, ta minimum ne bo dosežen. Mesečna proizvodnja znaša po »Timeu« le 50.000 ton.

Sleparije poljske begunske vlade

Amsterdam, 23. maja. Član reprezentančne zbornice Celler je izjavil, kakor javlja neka Reuterjeva vest, da je dobil zanesljive informacije, da poljska begunska vlada zlorablja denar, ki ga je dobila za podpiranje vstaj in nemirov na poljskem ozemlju. Del tega denarja ni nikoli zapustil Zedinjenih držav.

Pri oblikovalcih naše kulture

Pri Srečku Koporcu

Neštetokrat naletiš na ljudi, ki pravijo, da se ne zanimajo za politiko. Eni govorijo to iskreno, še več pa jih to hlini.

V vrsto prvih spada skladatelj Srečko Koporc. Ko sem ga obiskal, mi je dejal da se ne bavi s politiko in da ne ceni muzika, ki politizira namesto da bi delal. Po teh besedah bi sklepal, da na svoja vprašanja o komunizmu in »osvobodilni fronti« od Koporca ne bom dobil odgovora. Tako bi menda tudi bilo, ako se ne bi Koporc uvrščal med tiste slovenske umetnike, ki so mnenja, da tisoči in tisoč mrtvih rojakov, sto in sto požganih domov in nešteto uničenih kulturnih spomenikov niso politika, temveč kruta stvarnost, ter da ne gre več le za »klerikalce« in »liberalce« iz časov nekdanjih volitev, temveč za biti ali ne biti našega naroda. Tudi Srečko Koporc je mnenja, da bi bil greh molčati, ko se dogajajo taki zločini nad narodom.

Stopil sem v delovno sobo. Nad pianinom viš na steni ovel lovorov venec z narodno trobojnico, znak priznanja iz preteklosti. Miza je obložena z neštetimi notnimi rokopisi in tipkanimi polami.

»Po vseh okolnostih sklepam, da ste pridni, gospod Koporc!« pravim, ko pokažem ob vstopu z roko na mizo. »Kaj imate najnovejšega v delu?«

»Pišem delo, ki je dozorevalo v meni dvajset let. To bo knjiga z naslovom »Skrivnost dvanajstih tonov«. Knjige take vrste Slovenci še nimamo, nujno potrebno pa je pritegniti h glasbi ljudi, ne samo meščane, temveč tudi najširše podeželske plasti. Če pa jih hočemo pritegniti, jih moramo vzgojiti. Drugi narodi imajo dosti take vzgojne poljudne glasbene literature, mi pa skoro nič. Smatram, da je treba delati in ne le čvekati. Posebno danes je treba delati, zakaj le z delom si bomo ustvarili bodočnost in pa lepše mesto med drugimi narodi. Na žalost nekateri glasbeniki še vedno samo govorijo, kot so to počenjali že pred vojno, vse dotlej, dokler nam niso pripravili današnje nesreče. Kovali so zarote, bili so tudi taki, ki so sestavljali pravila za »Društvo prijateljev SSSR«, čez eno leto pa že prav hlapčevsko posvetili skladbo savojskemu imenitniku, med tem pa so se v istem hipu borili še za »svobodo naroda«. Danes so mi šele jasne mreže, ki so jih že v bivši Jugoslaviji spletali ti »kulturniki«.

»Josip Vidmar,« je Srečko Koporc nadaljeval, »on Vidmar, ki je napisal v svoji »Kritiki«, da naš narod ne more prav nič odločati v svetu, je postavil kasneje svoje trditve na glavo in dopovedoval, da odločajo komunistična krdela pri nas tudi na potek dogodkov na bojišču. Ta človek je zvabil s seboj v hribe proti slovenskemu narodu še več drugih »kulturnikov«. Od glasbenikov mu delajo družbo razni Šturmi in Simonittiji. Ljudje tiste vrste, ki jim nikoli ni bilo mar naroda, so že pred vojno hrepeneli iz nekega snobizma in objestnosti po vsem, kar ni bilo naše. Tako se je dogodilo, da so hoteli vsekakor povabiti iz »New Yorka« operni orkester, ker bi bila to atrakcija, zakaj tam imajo pihalne instrumente kromane, godala pa pobarvana belo. Hrepeneli so po »progresivnosti«. Danes že ti isti ljudje pripravljajo v »kulturno-umetniškem« odseku OF načrte, kako bodo uniformirali vso umetnost, kakor so jo uniformirali v SSSR. Potem pa so jo, se razume, vpregli najbolj suženjsko v režimski voz pod zlagano firmo internacionalnega proletariata.«

Srečko Koporc se segel v preteklost, pokazal je na komunistične priprave. Gledal je s stališča umetnika, zato se mi je zdelo odveč, da bi ga spraševal še posebej, kaj misli o domobranstvu. Mimogrede mi je rekel, da ne mara ponavljati na novo, da je protikomunistično gibanje upravičeno, ker se to razume že iz prejšnjih besed.

Skladatelj Koporc je zelo vpliven mož, kakor so mi pravili, in hodijo k njemu po nasvete še posebno v današnjih razrvanih časih mnogi znanci. Je eden tistih umetnikov, ki so jim bili ljudje v domovini vse prej ko naklonjeni. Ustvarja vtis čistega človeka z nadvse močno etično osnovo, vtis skrajnega poštenjaka, ki obsoja komunizem in ga odklanja v veliki meri.

Ljenko Urbančič

Gospodarstvo

Nova ureditev italijanskega tekstilnega gospodarstva

Italijanska vlada je izdala naredbo, s katero se na novo urejuje razdeljevanje tekstilnih izdelkov in obutve civilnemu prebivalstvu. V gospodarskem ministrstvu sta bila ustanovljena dva urada, ki bosta skrbela za oskrbo civilnega prebivalstva z oblačili in urejala razdelitev blaga. Najprej bodo ugotovili potrebo in izdelali generalni načrt za oskrbo posameznih pokrajin, nakar bodo sestavili norme za razdelitev. Z dekretom sta ta dva urada upravičena izdajati tekstilni industriji predpise o izdelovanju tekstilnega blaga in o njegovem razdeljevanju civilnemu prebivalstvu ne glede na to, ali gre za domače ali uvožene izdelke. Z novo naredbo bo oskrba civilnega prebivalstva z oblačili postavljena na docela novo osnovo.

Teoretično so sicer v veljavi še vsi dosedanji predpisi o racioniranju oblačilnih predmetov in tekstilnega blaga, ki so obstojali pred 25. julijem lanskega leta. Vendar pripominja »Kölnische Zeitung« v komentarju k tej novi ureditvi, da so v dobi kratkotrajnega Badoglijevega režima postali ti predpisi praktično neučinkoviti. Tako je bila takrat praktično obnovljena svobodna trgovina. Na trgu se je pojavilo tekstilno blago vseh vrst v velikih količinah, ki so ga pričeli prodajati brez točk. Tudi predpise o cenah niso več upoštevali. Tako so zaloge v detajlni trgovini v kratkem času pošle. Mnogi trgovci pa so pričeli prodajati blago samo svojim stalnim odjemalcem, pri čemer seveda ni bilo mogoče govoriti o kontroli glede cen. Znaten del kupčij je bil prenešen tudi na obrate večjih krojačev. Glede na ta položaj se je izkazala potreba, postaviti oskrbo prebivalstva s tekstilnim blagom na docela novo osnovo.

Letna poročila velikih italijanskih tekstilnih koncernov izkazujejo za lansko leto po večini zmanjšanje dobička, kar je na eni strani pripisati rastočim produkcijskim stroškom, na drugi strani pa zmanjšanju prometa. Promet se je zmanjšal v drugem lanskem polletju, kar je pripisati političnim dogodkom lanskega polletja. Nered, ki se je pojavil v dobi Badoglijevega režima, je imel za posledico tudi poslabšanje oskrbe industrije s surovinami. Lanski julijski preobrat je imel za posledico zastoj uvoza važnih surovin iz inozemstva. Pri tem je trpela predvsem industrija umetnih tekstilnih vlaken, ki je v precejšnji meri navezana na uvoz celuloze ali lesa. Slabša oskrba s surovinami je v drugem polletju povzročila nazadovanje proizvodnje umetne svile in celulozne volne. Med tem je nastopilo zopet izboljšanje v oskrbi te industrije s surovinami, in sicer na podlagi novega nemško-italijanskega trgovinskega sporazuma, ki je omogočil zopet uvoz potrebnih surovin, kar je ugodno vplivalo na zaposlitev obratov.

V italijanski tekstilni stroki vzbujajo pozornost uspehi s predelavo slame semenskega lana. Nekemu tekstilnemu podjetju v Bielli, kjer je koncentrirana italijanska industrija volne, je po dolgih poizkusih uspelo iz slame semenskega lana pridobivati prvovrstna tekstilna vlakna, ki se danes že industrijsko predelujejo pod imenom »Italino«. Ta nova vrsta tekstilnega vlakna po svojih lastnostih prekaša pravi lan. Po preizkušenem načinu predelave lanene slame se dobijo vlakna, ki so zelo podobna celulozni volni in se dajo presti in tkati kakor volna ali pa kakor bombaž. Iz te nove surovine izdelane tkanine so prišle v znatni količini na trg.

GOSPODARSKE VESTI

= **Dobro stanje posevkov v Italiji.** V aprilu je ugodno vreme mnogo koristilo razvoju žitnih posevkov in je pšenica tudi v Severni Italiji že pričela cveteti. Žitna polja so prav lepa in obetajo dobro letino. Odkupne cene za letošnji žitni pridelek še niso določene. Kmetijske organizacije so sicer zahtevale, da se zviša odkupna cena za 50%, verjetno pa je, da bo ostala cena nespremenjena ob istočasni pocenitvi produkcijskih sredstev, ki jih potrebuje kmet. Povišanje krušnega obroka od 150 na 225 gr dnevno ter riža in testenin od 2 na 3 kg mesečno je pokazalo že vidne uspehe na črni borzi, kjer je promet občutno nazadoval, kolikor pa še obstoja, so cene padle, najbolj pri rižu kjer so popustile deloma za 50%.

= **Centralna zveza nemških zadrug v Novem Sadu.** Centralna zveza za nemške zadruge v južni Madžarski je imela te dni v Novem Sadu občni zbor skupaj s tamošnjo Deželno zadružno centralo, Glavno kmetijsko zadrugo »Agrario« in Glavno kmetijsko zadrugo »Selekto«. Iz letnega poročila centralne zveze je razvidno, da se je bilančna vsota te zveze povečala lani od 16.3 na 21.7 milijona pengov, promet pa se je dvignil od 193 na 325 milijonov pengov. V centralni zvezi so sedaj včlanjene 104 zadruge.

= **Gospodarske vesti iz Hrvatske.** Zagrebški župan Werner je te dni v izjavi novinarjem orisal najvažnejše probleme zagrebške občinske uprave. Pred sedanjo vojno so mestni dolgovi hudo obremenjevali proračun in so izdatki za anuitetno službo dosegli leta 1936. kar 39%. Tudi leta 1940. je morala občina pri zvišanem proračunu v ta namen žrtvovati 20% svojih dohodkov. Po izvršeni konsolidaciji mestnih dolgov z najetjem 230 milijonov kun posoji la pri Državni hipotekarni banki po 4% (prej je morala občina plačevati 6 do 9% obresti) se je breme za anuitetno službo znatno skrčilo. Ker se je istočasno povečal tudi proračun, je leta 1942. odpadlo na izdatke za obresti in amortizacijo posojil le še 5%, lani pa 4%. V zadnjih letih je bila izvršena tudi sanacija mestnih podjetij. Zagrebška občina je podelila domovinsko pravico 2500 Hrvatom, ki so prispeli predvsem iz Srbije, kakor tudi 12.000 Slovencem, ki so že prej bivali v Zagrebu. Proračun za leto 1944. znaša 521 milijonov kun, to je za 160 milijonov kun več kakor v prejšnjem letu. Osebni izdatki so se v novem proračunu povečali le za 12 na 146 milijonov kun in predstavljajo sedaj samo 28% celotnega proračuna. Reorganizacija mestnih podjetij je v glavnem zaključena. Potrebno pa je še povečanje plinarne, razširjenje vodovoda in povečanje kapacitete elektrarne. Končno je župan izjavil, da bo morala mestna občina prisilno evakuirati ono prebivalstvo, katerega navzočnost ni neobhodno, če samo ne bo sledilo pozivu, naj se izseli drugam. — Delokrog Pokojninskega zavoda za nameščence v Zagrebu je bil te dni razširjen na priključeno področje Dalmacije. — Na področju Zagreba je bila letos občutno razširjena površina vrtov za pridelovanje sočivja, predvsem na prizadevanje merodajnih oblastev, ki so dale inciativo za ureditev novih vrtov v skupni površini 200 oralov. Tudi številna industrijska podjetja so svojemu delavstvu dala na razpolago za obdelovanje potrebna zemljišča. Tako računajo, da je letos na samem področju Zagreba pripravljenih za pridelovanje sočivja okrog 2000 oralov. K razširjenju nasadov so pripomogla tudi visoke cene na zagrebškem trgu, kjer so v začetku sezone prodajali solato celo po 1200 kun za kilogram, špinačo pa po 800 do 1000 kun. V zadnjih tednih pa je cena občutno nazadovala.

†

Bogu vdano nas je zapustila naša srčno dobra mama, stara mama, gospa

Naglost Marija

roj. Rozman

Pogreb blage pokojnice bo v četrtek, dne 25. t. m. ob 5. uri popoldne z žal. kapelice sv. Andreja, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 24. maja 1944.

ŽALUJOČI OSTALI.

Na branik za domovino

Iz mladinskih vrst, polnih moči in volje za borbo in ustvarjanje, smo prejeli to pesem, ki je smiselno globoko zajeta in ima tudi lep napev. Protikomunističnega duha prežeta mladina jo že navdušeno prepeva.

I.
Na branik za domovino
kliče vsakogar silni naš glas
kliče k sebi vso mladino,
ki spozna, da prihaja nov čas!
Naj se le zdivjajo in besne sovragi
naša pot nas vodi k zmagi!
Naj se le zdivjajo in besne sovragi
nas nov duh zdaj vodi k z[illegible]gi!

II.
Za svetinje svojih dedov
svojo vero, poštenje, svoj dom
vedno budno smo na straži
in skrunilcem pripravljamo zlom!
Naj se le...

III.
Za pravico se borimo
naši mrtvi nam dajejo moč,
če bo treba, jim sledimo
tudi v smrt, skoz vihar, skozi noč!
Naj se le...

IV.
Na braniku svoje zemlje
neomajno stojimo mi vsi
za svoj narod, za slovenstvo
smo preliti pripravljeni kri!
Naj se le...

V.
Naj nikdo ne vztraja v zmoti,
mi gremo prek ovir, preko zla,
času novemu naproti,
vse ustvarja, gradi moč duha!
Naj se le...

Kaj je novega?

Komunisti izdajajo tudi listič »Preg'ed dogodkov«. V številki z dne 4. aprila prinaša listič notico, da je angleški zunanji minister Eden ostro nastopil proti preganjanju Židov in grozil vsem tistim, ki nočejo ravnati usmiljeno s židovskimi pijavkami. Onim pa, ki bodo pokazali »svojo strpnost in usmiljenje«, je obljubil, da ne bodo pozabljeni. Za nas ni to prav nič novega, da so komunizem, prostozidarstvo, kamor spada tudi minister Eden, ter židovstvo v bistvu eno in isto. Vprav to je tisto, kar vedno poudarjamo, da je režiser sodobne človeške drame Žid. Prav zanimivo, vendar kaj priprosto je dejstvo, da komunisti, ki se borijo »za boljši red in socialno pravičnost«, niso še niti enkrat napadli niti z besedo, niti v tisku največjega izkoriščevalca krščanskega in sploh vsega sveta, izkoriščevalskega ter spletkarskega židovstva.

Neka beležka piše o kongresu zdravnikov, ki so se udinjali komunizmu na Hrvaškem. Besediči, kako bodo ti zdravniki »poznagali narodu in domovini«, toda niti z besedico ne omenja, kako je bilo s tistimi mnogimi bolniki iz antikomunističnih vrst po vsem teritoriju bivše Jugoslavije, ki so umrli za »za komplikacijami«, ko so prišli v varstvo tem nemoralnim ljudem.

Iz pisanja lističa je tudi razvidno, da se gredo komunisti mornarico. Tako poročajo, da je parnik »Senta« dvignil na svoj jambor zastavo s peterokrako zvezdo. Sedaj je torej Pepe Broz dobil tudi »mornarico«. Verjetno bo podobna zračni floti, o kateri so komunisti svojčas že tudi pisali.

Isti listič z dne 20. IV. 1944 prinaša tudi naslednje: Izvršni odbor komunistične stranke v Italiji je »dovolil svojim članom vstop v vlado«. Prav zanimivo bo, kako se bo mali savojski kralj znašel v taki lepi pisani družini. Enako bi bilo zanimivo vedeti, če bodo tudi tam komunisti predpisali splošen pozdrav s pestjo in če bo tudi »tovariš« Viktor Emanuel pozdravljal ostale »tovariše« na ta način.

Z dr. Mačkom niso komunisti prav nič zadovoljni. Pravijo, da je izdajalec in reakcionar, ker se ni hotel pridružiti »narodno osvobodilni borbi« in pahniti narod v nesrečo.

V nadaljnjih vrstah se zopet prav s krščanskim usmiljenjem zavzema pisec za Žide na Madžarskem, ki se jim godi »taka krivica«, da se ne morejo več skrivati, spletkariti ter izkoriščati, ker morajo nositi Davidovo zvezdo.

Boris Kidrič pa piše v dolgoveznem referatu s prvega zasedanja SNOS na vsaki strani o »genialnem« Pepetu Brozu. Povzdiguje ga v nebesa in časti prav po orientalsko. Zdi se, kakor da ti komunistični prisklednіki prav tekmujejo med seboj, kdo bo v tem klečeplazenju prvi. Zaenkrat ima prav za prav še največ izgleda na prvenstvo Josip Vidmar, ki je razvil kult klečeplazenja v posebni brošurici o »maršalu« Titu na prav zavidljivo stopnjo. Na vzhičen način pripoveduje »kulturni velikan« Josip Vidmar, kako je bil blažen, ko je gledal v »genialni obraz» Pepeta Broza ter sedel na njegovi levici pri pojedini o priliki zasedanja AVNOJ v Jajcu. -lo

Največji škodljivec krompirja

Pazite na koloradskega hrošča, da se ne bo letos razširil tudi v naših krajih

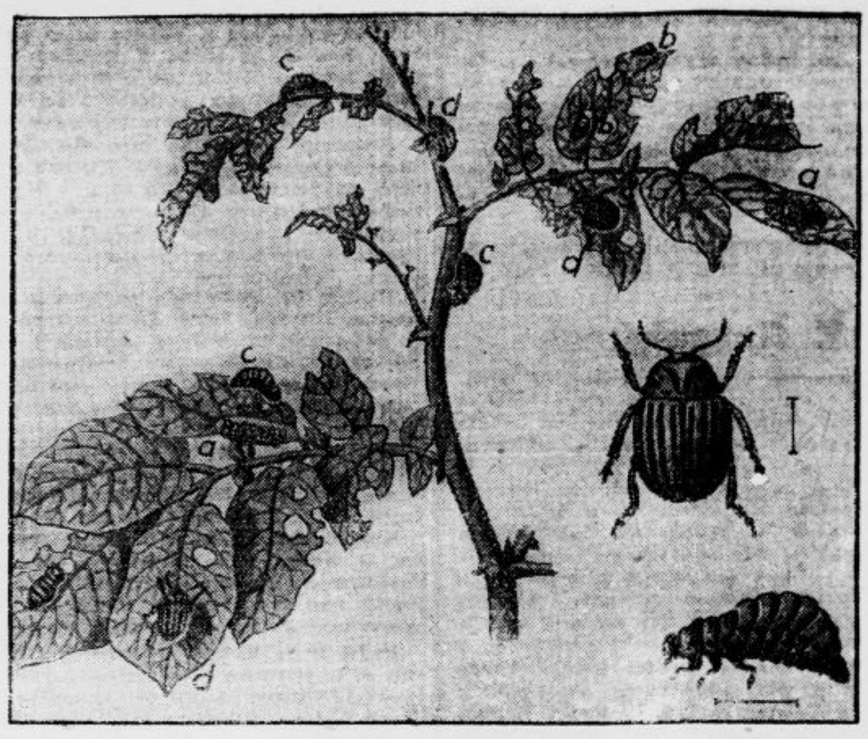

V najnovejši številki »Kmetijskih novic« je inž. Fr. Janežič napisal zanimiv in poučen članek o koloradskem hrošču ali krompirjevcu, ki ga ponatiskujemo tudi za naše čitatelje, ker bo v korist vseh, če zajedalcu preprečimo sleherno vgnezdenje.

Znano je, da se koloradski hrošč ali krompirjevec lahko razširi vsako leto do 150 ali celo do 300 km naokrog samo s hroščevimi poleti. Z raznimi prevoznimi sredstvi (železnica, avtomobil, ladje), na katere se vsede kot slepi potnik, ali na raznem prevoznem materijalu pa lahko prepotuje vsako daljavo. Najbrž se k nam še ni preselil po zračni poti; obstoja pa velika nevarnost, da je ali da bo zaradi vojnih razmer prispel mnogo laže na raznih vozilih. Zato moramo biti še pozornejši pri ogledovanju krompirjevih nasadov med letošnjo rastno dobo. Ko je krompir odgnal, moramo vsaj enkrat na teden skrbno pregledati krompirjeve rastline, ali jim morda ne objedajo listja hrošči ali ličinke krompirjevca.

Hrošči so 1 cm dolgi, podolgovati, od zgoraj izbočeni, s spodnje strani pa ploščati. Posebej so za hrošče značilna njihova sprednja krila ali pokrovke ki so svetlo rumene in ima vsaka vzdolž pet črnih prog. Ovratnik je svetlordečkasto rumen in ima 11 črnih lis, od katerih je sprednja, ki ima obliko črke V, največja. Odrasle ličinke so 1.5 cm dolge in imajo debel, navzgor izbočen zadek ki se proti koncu zoži. Sprva so rdeče, nato pa svetlorumene, le glava, ovratnica, noge in dve vrsti bradavičastih pik na vsaki strani trupla so črne. Na spodnji listni strani so oranžnorumena jajčeca, dolga 1.5 mm, valjaste oblike in prilepljena na list v skupinah po kakih 30 tesno drugo ob drugem. Bube, ki so umazano rdeče barve, bi našli v zemlji kakih 5—15 cm globoko.

Pri skrbnem ogledu ni težko spoznati zajedalca, ki ima tako izrazite značilnosti. Vendar ga nevajeno oko, ki teh značilnosti ne pozna dovolj, včasih zamenja s koristno pikapolonico, in sicer najrajši ličinke krompirjevca z rumenimi in črno pikčastimi bubami ali tudi s temnosivimi ličinkami polonice. Če pa vemo, da se ličinke krompirjevca gibljejo s tremi pari nog in objedajo listje, očim so polonične bube brez nog in mirujejo prilepljene na krompirjevo listje, je zamenjava nemogoča. Živahne ličinke pikapolonic, ki žro listne uši in nam s tem koristijo, se pa že po barvi in obliki ločijo od ličink krompirjevca.

Ker se koloradski hrošč naglo množi in so zlasti njegove ličinke hudo požrešne, naredi na krompirju ogromno škodo, zlasti v krajih, kjer ga pustimo, da se razmnoži. Saj ličinke in hrošči lahko obžro listje do golih reber ali celo vse krompirjevo zelenje, tako temeljito, da štrle iz zemlje le še ostanki stebelovja. Če takoj opazimo prve hrošče, ki so se pritepli, je še moči zajedalca docela zatreti, kajpak z največjo skrbnostjo in natančnostjo, s pomočjo oblasti in z javnimi sredstvi. Če pa smo to priložnost zamudili in se je zajedalec že dodobra vgnezdil v okolišu, ga ne moremo več zatreti. Moremo le še ovirati njegovo razmnoževanje in širjenje, tako da pogosto škropimo krompirjeve nasade z arzenovimi pripravki, redno pregledujemo nasade in v njih zbiramo zajedalce. Taka dela pa občutno povečajo pridelovalne stroške krompirja ter se zato dvigne cena krompirju, kar težko občuti vse ljudstvo. V korist vseh je torej, da zajedalcu preprečimo sleherno vgnezdenje. Zato moramo sodelovati pri odkrivanju prvih, še novih žarišč s kmetovalci prav vsi, ki nas poklic ali le ljubezen veže z naravo. Vsako sumljivo najdbo zajedalca na krompirju ali paradižnikih je treba sporočiti občini, ki o tem po najkrajšem potu obvesti višjo upravno oblast, zajedalca pa pošlje v dobro zaprti in zaviti škatlici kmetijski poskusni in kontrolni postaji v Ljubljani. Na ta način ugotovljena žarišča zajedalca bo možno pod strokovnim vodstvom še ob pravem času zatreti in tako obvarovati ljudi pred večjo škodo.

V Ljubljani deluje 8 zdravstvenih zavodov

Razen tega še 5 zavetišč in nezgodna postaja — Lani so imele v oskrbi 32.329 bolnikov in 1258 novorojenčkov

Poleg podobnih vojaških ustanov deluje v Ljubljani 8 zdravstvenih zavodov za zdravljenje bolnikov. Za onemogle in neozdravljivo bolne je na razpolago 5 zavetišč. Razen tega deluje na zdravstvenem polju še nezgodna postaja. Vse te ustanove razpolagajo redno z 2700 posteljami in 109 zibelkami oziroma posteljami za dojenčke.

Število bolnikov in varovancev je lani znašalo v imenovanih zdravstvenih ustanovah 32.329 in 1258 novorojenčkov. Pri zdravstvenem delu je bil konec preteklega leta zaposlenih 972 oseb: 100 zdravnikov, 245 redovnic z izpitom, 82 redovnic brez izpita, 5 babic, 28 zdravstvenih pomočnikov, 122 bolničarjev in bolničark in 380 drugih strokovnih ali upravnih nameščencev.

Največji zavod je splošna državna bolnica, ki je razpolagala s 1073 posteljami. Zdravnikov in volonterjev je bilo zaposlenih v njej 62, drugega osebja pa 448 (124 redovnic z izpitom, 21 babic, 14 zdravstvenih pomočnikov, 65 bolničarjev in bolničark in 162 drugega osebja). V splošni bolnici se je lani zdravilo skupno 26 662 oseb.

Po številu bolnikov in tudi postelj je na drugem mestu bolnica za duševne bolezni. Lani je razpolagala s 620 posteljami in je zaposlovala 10 zdravnikov. Vsega strežnega osebja je imela 195. Zdravilo se je v njej 10.035 bolnikov.

Bolnica za ženske bolezni je razpolagala z 201 posteljo, pri čemer je tudi 59 otroških posteljic. Zdravnikov je imela 20, raznega strežnega in drugega osebja pa 70. Zdravilo se je v njej 3853 bolnic, vključno 1258 novorojenčkov.

Zavod za zaščito mater in dece je imel 50 otroških postelj. Delovalo je v njem 14 oseb, bolnikov pa je bilo lani 357 novorojenčkov. Zavod za novotvorbe je imel 32 postelj. Zdravili so 4 zdravniki, ki jim je pri delu pomagalo 28 oseb. Bolnikov je imel lani 603.

Mestno zavetišče za onemogle, katerega lastnik je mestno poglavarstvo, je razpolagalo z 252 posteljami. Zaposlenih je bilo 26 oseb, bolnikov pa je imelo lani 250. Večje je zavetišče sv. Jožefa, ki razpolaga s 322 posteljami. Lastnice so usmiljene sestre. V njem sta zaposljena 2 zdravnika in 62 drugega pomožnega osebja. Lani je imelo zavetišče sv. Jožefa 259 bolnikov.

Med 3 sanatoriji je po številu postelj in bolnikov na prvem mestu sanatorij »Šlajmerjev dom«. Njegov lastnik je Trgovsko bolniško podporno društvo. V Šlajmerjevem sanatoriju je na razpolago 106 postelj. Lani se je v njem zdravilo 1751 bolnikov. Sanatorij »Leonišče« ima 35 postelj. Zaposlena sta dva zdravnika in 47 drugih pomožnih uslužbencev. Lani se je zdravilo v Leonišču 512 bolnikov. Končno je še sanatorij »Emona», ki razpolaga z 12 posteljami. Lani se je v Emoni zdravilo 175 bolnikov.

Nezgodna postaja razpolaga s 14 posteljami in je imela lani 40 bolnikov. Zavod sv. Jožefa ima 92 postelj s 16 strežniki in strežnicami. Zdravilo se je v njem 90 bolnikov.

Peska in vode za gašenje hišnih požarov ni nikoli zadosti. Peska v vrečicah s približno 5 kg vsebine naj bo na stopniščih, ob stanovanjskih pragih pripravljeno toliko, da prideta na vsak srednji stanovanjski ali poslovni prostor po 2 vrečici. Poleg tega naj bo za cela stopnišča pripravljen še večji zaboj peska z lopato in manjšo lopatico. Veder za vodo naj pripravi vsako gospodinjstvo vsaj 1 do 2 tako, da je mogoče napraviti čim daljšo verigo (to je podaljšanje vedra iz rok v roke) od kraja, kjer se nahaja voda, do požarišča.

Položaj bančnih in zavarovalnih uslužbencev

Splošno prevladuje prepričanje, da so bančni in zavarovalni uslužbenci sorazmerno dobro plačani. Precej stvarno sliko o njihovem socialnem položaju nam podaja poslovno poročilo oddelka bančnih in zavarovalnih delojemalcev pri Pokrajinski delavski zvezi za lansko leto. V poročilu predvsem ugotavljajo, da je nastal v bančni in zavarovalni stroki velik zastoj kot posledica vojnih dogodkov. To je seveda vplivalo na zmanjšanje dohodkov zavodov. Položaj bančnih in zavarovalnih zavodov ni rožnat. Pretrgani so bili predvojni poslovni stiki, v vojnih razmerah pa ni bilo mogoče ustvariti novih poslovnih zvez. Skoraj vsi donosni posli v zvezi z izvozom in uvozom ter z notranjim prometom so odpadli ali pa so se zelo skrčili.

Zato je slab tudi položaj nameščencev. V poročilu ugotavljajo, da bančni in zavarovalni nameščenci zdaj žive iz rok v usta. Že pred vojno je bilo pri večini denarnih zavodov ustavljeno vsako redno napredovanje, čeprav je bilo po veljavnih pragmatikah ter plačilnih tabelah predpisano, tako da posamezni nameščenci niso bili deležni ugodnosti napredovanja že deset in več let. Tako prizadeti nameščenci so bili prav v naši pokrajini še huje oškodovani, ko se je stvarna vrednost prejemkov v lirah znižala skoraj za tretjino v razmerju s prejšnjimi prejemki v dinarjih. Posledica je bila splošno obubožanje nameščencev, ki so po večini že prej izčrpali svoje prihranke.

Pomembno vprašanje za nameščence je razen razmeram ustrezajočega splošnega izboljšanja socialnega položaja, izenačenje prejemkov istih kategorij pri posameznih zavodih. Statistika prejemkov kaže, da so velike razlike med plačami nameščencev z enako usposobljenostjo in enakim področjem kakor tudi z enako službeno dobo pri različnih zavodih. Te razlike so nastale, ker je bilo pri posameznih zavodih prej ustavljeno redno napredovanje, medtem ko so drugi zavodi v večji meri upoštevali potrebe nameščencev. Z mezdnimi sporazumi za vso stroko teh razlik tudi niso mogli odpraviti. Pravična in socialno upravičena ureditev bi bila mogoča le tako, da bi za posamezne kategorije nameščencev določili splošno veljavne minimalne in maksimalne prejemke, pri tem bi naj pa upoštevali izobrazbo nameščencev, vrsto dela in službeno dobo.

Pri posameznih zavodih je urejeno dodatno pokojninsko zavarovanje z lastnimi pokojninskimi skladi. Kot odmerna podlaga za pokojnino je tako imenovana temeljna plača. Zato so upokojenci, zlasti njihove družine, zelo prizadeti. Potrebno bi bilo odrediti, da bi dejanske prejemke priznali v celoti in jih obravnavali kot plačo ter kot podlago za pokojnino.

Rešitev vseh teh vprašanj v stroki bančnih in zavarovalnih nameščencev bi bila mogoča bodisi z novimi kolektivnimi pogodbami ali z ustrezajočimi zakonodajnimi in upravnimi ukrepi oblasti.

Poročilu je priložena statistika o čistih mesečnih prejemkih bančnih, zavarovalnih in hranilničnih nameščencev po stanju v začetku tega leta. Statistika je sestavljena za osem bančnih zavodov z 208 uslužbenci, za sedem zavarovalnic z 246 uslužbenci in eno hranilnico s 35 uslužbenci, skupaj torej za 489 uslužbencev. Uslužbenci so razdeljeni na I. in II. kategorijo. V I. kategorijo so uvrščeni nameščenci in nameščenke (uradniki), v II. pa pomožno osebje (sluge, inkasanti itd.). Najnižja plača v I. kategoriji je znašala 500 lir na mesec. Tako so bili plačani 3 bančni nameščenci in 1 nameščenec v zavarovalnici. Največ nameščencev v bankah, in sicer 27, je prejemalo plače po 2000 do 2200 lir na mesec. Najvišje plače so znašale 3.200 in več lir; prejemalo jih je 16 nameščencev v bankah in 21 v zavarovalnicah. V zavarovalnicah je prejemalo največ uslužbencev, in sicer 29, plače od 1001 do 1100 na mesec. V II. kategoriji je najvišja plača v enem primeru znašala 2001 do 2200 lir na mesec. Najnižja plača pa prav tako v enem primeru, in sicer pri neki zavarovalnici, 500 lir. Pri hranilnici je znašala najnižja plača v II. kategoriji od 801 do 900 lir na mesec, najvišja pa 1801 do 1900 lir. Pri bankah je znašala najnižja plača v II. kategoriji v treh primerih 600 do 700 lir na mesec, najvišja pa 1801 do 1900 lir.

Jože Japelj †

Ljubljana, 23. maja.

Preteklo sredo se je v Grosupljem smrtno ponesrečil narednik g. Jože Japelj. Smrt ga je ugrabila v cvetu mladosti, saj je bil star komaj 28 let. Pokojnik je bil doma z Viča. Tam se je izučil ključavničarstva, potem pa takoj dobil službo v tobačni tovarni, kjer je ostal vse do zadnjega časa, ko je šel z mnogimi drugimi varovat slovenske domačije pred samopašnostjo tolovajev.

Pred leti si je Jože ustvaril svoje družinsko ognjišče. Poročil se je z Marijo Bradačevo iz Novega mesta. V zakonu se jima je rodila hčerka Mojca, ki bo letos dopolnila tri leta starosti. Lepi so bili načrti, ki jih je imel Jože za bodočnost. Ustvariti si je hotel svoj lastni dom. Ob vsaki priliki je svojim dragim z veseljem pripovedoval, da si bo po vojni zgradil hišico, kjer bo zadovoljno živel s svojo družinico. Zdaj je vse ostalo pri načrtu.

Pokojni Jože Japelj je razen soproge in hčerke zapustil neutolažljivo mater, več bratov in sester. Razen njih pa je imel širen krog prijateljev in znancev, ki jih je njegova nepričakovana smrt močno presunila. Saj jim je bil Jože še pred nedavnim prijeten družabnik, ki jih je znal ob vsaki priliki razvedriti. Njegov veseli značaj in še posebej velika nadarjenost za glasbo sta jim pripravila marsikakšno prijetno uro. Zato ga bodo vsi ohranili v lepem spominu.

Pokojniku naj bo lahka domača zemlja! Hudo prizadetim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

KULTURNI PREGLED

Roman o novinarju

Roman Matilde Serao »Vita e avventure di Riccardo Joana«, ki ga je izdala **Dobra knjiga** v prevodu dr. Branka Vrčona z naslovom **»Črna republika«**, je eno tistih, že dolgo ne več redkih pripovednih del, ki obravnavajo življenje novinarja. Eden prvih, ki so posvetili z lučjo opazovalno-stvarjalne fantazije v življenjski svet tega takrat še novega poklica, je bil Balzac v romanu »Izgubljene iluzije«. V usodi novinarja je videl muke trpkega razočaranja, telesne izčrpanosti in duševne zagrenelosti, nenehen in negotov boj za obstoj. Balzac je spoznal z lastnimi skušnjami »splendeurs et misères« tega poklica, njegove boje z denarnimi mogotci in vladajočimi ljudmi, predvsem pa abotnost njegovih kompromisov s tistim čudnim, neuračunljivim pojavom, v katerem vidimo vse značilnosti množične duše: z občinstvom. Ta neizmerno raznorodna masa stoji nasproti novinarju kot neko skupnostno bitje in tvori usodo njegovega dela in življenja. Z njo se bojuje podnevi in ponoči, njo pridobiva in se ji laska v vsem svojem dejanju in nehanju, pri tem pa ne veruje vanjo niti toliko, kolikor veruje človek v kako svojo iluzijo in je zato tudi ne ljubi.

Kajti to, kar ljubi novinar in zaradi česar izčrpava na veliko svoje moči, je delo samo, je list, ki mu dostikrat daje svojo dušo in svoje srce košček za koščkom, je celotno ozračje dela v redakcijah in tiskarnah z nepozabnim, za novinarja najslajšim vonjem svežega tiskarskega črnila.

Po Balzacu so mnogi pisatelji opisovali novinarje in se bavili s socialno in kulturno problematiko tiska. Nekateri, kakor zlasti Freytag v »Journalisten«, so postavili na oder komedijo in dramo novinarskega poklica. Mnogi so šli mimo njega s prezirljivim posmehom namišljenih literatskih veličin, mnogi pa tudi z razumevanjem in nehlinjenim usmiljenjem. Razmere so se spreminjale, tehnika in organizacija uredniškega dela sta prinesli tudi novinarju nove pogoje in možnosti, z dviganjem in širjenjem tiska se je izboljševal življenjski standard v »črni republiki«. Toda so stvari, ki ostanejo kljub vsem spremembam neločljivo združene s poklicem, značilnim novinarskim poklicem, ki izmed vseh najbolj služi javnemu življenju in najbolj označuje množični značaj sodobne civilizacije. Konstante novinarskega življenja so in ostajajo v večji ali manjši meri tragične, združene z vsemi vzponi in padci tiskovne »velesile«.

Tako je doumela usodo novinarja tudi Matilda Serao v svoji »Črni republiki«. L. 1887. nastali roman sega po snovi v čase, ko je bil italijanski tisk še na začetni stopnji svojega razvoja in novinarski poklic še neorganiziran, socialno neizoblikovan. Novinarji so bili — prav kakor njim sorodni igralci — igrača sposobnosti in usode, veličine in bede, moči in ponižanja; padali so včasi kar skokoma z višine uspeha in slave na dno uboštva in pozabe. Med »zvezdniki«, ljubljenci muhaste publike, in med preprostimi poklicnimi delavci so bile takrat v obeh poklicih velike, strme razlike.

Med tem se je marsikaj spremenilo. Če se je v času, ko je Matilda Serao spisala svojo toplo, sočutno knjigo o življenju in zgodbah novinarja Ricarda Joanne, zdela naklada 100 000 zaslepljujoč vrhunec uspeha, se je nekaj desetletij pozneje pomaknil ta višek v bližino milijona. Toda tedaj je bil tisk že drugače organiziran; doba, ko je mogel in moral loviti senzacije o »pretepih v parlamentu«, je bila že v preteklosti. Med tiskom in državo je nastopil vsaj v Italiji, pa tudi v raznih drugih državah avtoritativno določen odnos. Klasična doba žurnalizma, ki je potekala vzporedno z razmahom gospodarskega liberalizma in poprijela odnjega mnoge svoje slabosti je zatonila.

Roman Matilde Serao se dogaja prav v tej »klasični« dobi italijanske (in v širšem smislu tudi evropske) žurnalistike. Riccardo Joanna je bil sin urednika neapeljskega lista in je kot deček brez matere doživljal z očetom zanimivosti in nevšečnosti tega poklica. Prvo poglavje romana opisuje Riccardovo mladost in kaže v očetovi usodi začetno stanje italijanske žurnalistike.

»V svoji počasni agoniji, ko ga ni še zapustil razum, mu je oče dejal s hrapavim glasom jetičnika:

— Riccardo, me imaš rad?

— Očka, zakaj me to sprašuješ?

— Če me imaš rad, se nikar ne posveti novinarstvu!

Pogled umirajočega je kazal zaskrbljenost in je ves žarel očetovskega usmiljenja; zvok njegovih besed pa je bil tako žalosten in roteč obenem, da je tudi deček ponavljal za njim: ... Novinar nikar!«

Riccardo pa je imel nemara že v krvi nekaj tistega strupa, ki človeku ne dá miru, dokler ne zadosti temnemu duševnemu nagibu k določenemu poklicu in delu. Kot skromen uradnik v rimskem ministrstvu je čutil vedno bolj magnetno težnost tiska in redakcij, vdal se je skušnjavi in začel z delom korektorja kariero, ki mu je pozneje prinesla toliko slave, pa tudi razočaranja, ponižanja in bedo po več ko tridesetletni izčrpavajoči časnikarski tlaki. S svojo življenjsko usodo je Riccardo Joanna izmeril višine in nižine tega poklica.

Kajti Riccardo Joanna je bil rojen novinar. »Stara novinarska kri, vendar prenovljena in mlada, je plula in kipela tudi v njegovih žilah: občutljivi temperament mladeniča ni mogel prikriti vsakdanjih navad novinarskega življenja, mrzličnega dela v tiskarni, naglih skakanj od konferenc do pogrebov, ponoči napisanih člankov ko faktorji sproti odnašajo komaj popisane liste na katerih se črnilo še ni posušilo, neiskrena navduševanja ob velikih dogodkih — vse to je že bilo v njem« (str. 79). Brez kakih globljih psiholoških razglabljanj in miljejskih razčlemb, brez zaželene analize socialnih in gospodarskih silnic, ki odločajo o usodi tiska in novinarjev, po plitvini verističnega pripovedovanja, ki je imelo v Matildi Serao svojo značilno zastopnico, vendar pa človeški toplo in sočutno nas vodi pisateljica skozi mnoge peripetije Joannovega **poklicnega** življenja. Naglašam: poklicnega, zakaj le mimogrede se odkrije tu in tam njegovo zasebno življenje. Riccardo Joanna je vendarle tip, v njem se združujejo tipične lastnosti in usode novinarskih karier, ves roman je pripovedovanje o poklicu, o njegovi navidezni slavi in resnični bedi, ne da bi bili do kraja pojasnjeni pogoji in vzroki take tipične usode. Pisateljica je bila sama žurnalistka, predobro je poznala blesk in bedo redakcij, zakulisje zdaj komedijantskega, zdaj resnično važnega javnega mnenja; videti je, da ji je — pač v duhu veristične, t. j. naturalistične šole — šlo predvsem za dokumentacijo.

Ob koncu tega dokumentarnega romana o novinarju se srečata mlad, stremljiv človek, novopečeni novinar Antonio Amati in Riccard, Joanna, star in utrujen (»Trideset let novinarskega življenja je kakor šestdeset drugih«), prava razvalina nekdanjega novinarskega vzornika. Njegov list je na psu, od sto tisoč je padel na bore šest tisoč in upniki ga oblegajo na vsakem koraku. Med tema dvema se razvije zanimiv dialog, prav za prav Joannov monolog o novinarstvu, »tem glasbilu z več strunami: nekatere zvene hreščeče, druge zamolklo, tretje divje, toda vse zvene samo bolestno«. V tem dvogovoru izpoveduje Joanna v melanholični nočni tišini svoje banalno opremljene sobe ki mu je ostala po nekdanjem bogastvu kot edino zasebno zatočišče, bridke skušnje v novinarski karieri in skuša s klavrno bilanco uspehov in neuspehov prepričati iz province došlega gorečneža, da ne sme postati novinar, če hoče biti srečen.

— Imate mater? Ubogajte jo! Usodno je to! Jaz sem izgubljen, ker nisem ubogal svojega očeta.

In vendar: Antonio Amati se ne dá prepričati. Spoznal je kar na prvih korakih v zasanjeni svet tiska in novinarstva na primeru enega najslavnejših žurnalistov tedanje Italije težke, uničujoče sence tega poklica, vzlic temu ga ni mogoče omajati v njegovem sklepu. In bralec mora pravilno sklepati: Nemara je novinarstvo vendarle več kakor samó poklic, morda je tudi poslanstvo in usoda, ki človeka vleče s sabo. Očividno je z novinarjem nekako tako kakor z igralcem: kdor je moral iz neke notranje nuje vstopiti v ta poklic, ne more več nazaj, treba je doživeti vse njegove možnosti izmeriti ničevnost uspeha in slave, pa tudi bede in ponižanja, da te potlej usoda kakor izžeto citrono vrže nekam na blatno, žalostno dno.

Sklep Antonia Amatija, da se ne dá zavrniti s poti skromnih novinarskih začetkov v udobno in spoštljivo advokaturo, ki bi mu bila lahko na razpolago, daje romanu Seraove

Kronika

* **Nemške oblasti v Marseilleju** so odpravile, kakor doznava mednarodni informacijski urad, od januarja do konca marca letos 13 ladij v službi Rdečega križa s skupnim tovorom 21.764 ton. Od teh ladij je bilo 6 portugalskih, 4 švedske, 2 španski in 1 švicarska.

* **Sanacija Bratislave.** Bratislavski višji župan dr. Bela Kovač je sestavil poročilo o delu bratislavske občine, ki je bila še nedavno v brezupnem finančnem položaju. Kovaču se je posrečilo, da je mestne finance spravil v red, tako da kažejo nekatere finančne postavke milijonske presežke. Mestna občina v Bratislavi je celo znižala celo vrsto davščin, ki so znašale poprej v posameznih postavkah 490 odstotkov. Za popravo cest je izdala Bratislava v zadnjih petih letih 13 milijonov kron, za popravo kanalov 15 in pol milijona kron, za ostala regulacijska dela pa 14 milijonov kron. Mestna občina je prevzela v svojo last celo vrsto nepremičnin, katere je odvzela Židom. S tem je narasto njeno premoženje za približno 30 milijonov kron. V zadnjih petih letih je bilo v Bratislavi pozidanih 431 stanovanjskih hiš s 1353 stanovanji, 73 starih stanovanjskih hiš s 308 neupo**rabnimi** stanovanji pa so podrli in odstranili. Danes ima Bratislava 8415 hiš, v katerih je ljudem na razpolago 37.124 stanovanj.

* **V državi Iova je nastopila najhujša poplava** zadnjih 40 let. Viharji so napadli srednji in jugozapadni del Yove. Po poročilih vremenskih postaj ni računati z nazadovanjem vodovja pred enim tednom. Škode še ni bilo mogoče preceniti, stotine rodbin so odrezane od ostalega sveta.

Iz Ljubljane

u— **Novi grobovi.** Preminul je višji strojevodja državnih železnic v pokoju g. Jakob Kremžar. Pogreb bo v četrtek ob 15.30 iz kapele sv. Krištofa na žalah k Sv. Križu. — Dotrpela je gospa Ivana Hribal. K večnemu počitku jo bodo spremili v četrtek ob 16 iz kapele sv. Nikolaja na žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Umrla je vdova po državnem uradniku gospa Alojzija Ragazi. Na zadnji poti jo bodo spremili v četrtek ob 15 iz kapele sv. Jožefa na žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Za vedno je zapustila svojce ga. Marija Naglost, roj. Rozman. Pogreb blage rajnke bo v četrtek ob 17 iz kapelice sv. Andreja k Sv. Križu. — Pokojnim naj bo ohranjen blag spomin, njihovim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **V Ljubljani so umrli od 12. do 18. maja 1944.** Czerny Avguština, roj. Stern, 75 let, vdova viš. rač. svetnika, Šušteršičeva 5; Vrhovec Andrej, 46 let, mesar, Poljanska 54; Pustotnik Primož, 64 let, železniški kurjač v pokoju, Jernejeva 3; Polajžar Marija, 35 let, hči posestnice, Vidovdanska cesta 9; Breceljnik Olga, 27 let, uradnica, Cerkvena ulica št. 21; Šavor Jožefa, 32 let, služkinja, Vidovdanska cesta 9; Škafar Ivan, 62 let, železniški uslužbenec v pokoju, Cesta v mestni log št. 45; Kurent Jože, 76 let, upravnik pošte v pokoju, Ciril Metodova 62; Baumacher Karol, 67 let, bivši strojnik, Vidovdanska c. 9; Vrtačnik Marija, 27 let, zasebnica, Vidovdanska cesta 9; Paschali Marija, 84 let, zasebnica, Poljanska cesta 31; Vrhunec Marija, rojena Fortič, 73 let, vdova polic. nadzornika, Japljeva ulica 2; Šinkovec Josip, 65 let, zasebnik, Cesta dveh cesarjev 247. — V ljubljanski bolnici umrli: Švigelj Jožica, 9 mesecev, hči delavca, Vrhnika, Švabičeva 10; Ferlinc Ivana, rojena Kapun, 61 let, Leitersperg; Prepeluh Pavel, 51 let, zosebnik, Sv. Florijana ulica 9; Kocjan Jakob, 60 let, delavec, Apihova 54; Kovač Marija, 31 let, postrežnica, Linhartova 16; Podobnik Ivan, 63 let, policijski agent, Koseskega 21; Hönigsfeld Roza, 65 let, zasebnica, Drenikova ulica 6.

u— **25 let službe pri Združenju trgovcev** je dovršila te dni gospa Angela Jerškova, ki ima v delovnem ustroju te velike stanovske organizacije važno ter od vodstva in članstva visoko ocenjeno vlogo. Z veliko sposobnostjo, iniciativnostjo in vnemo se je odlikovala v povojni preosnovi organizacije in vselej, kadar je razvoj naložil nove naloge in povečal delo, poleg strokovnih veščin pa jo dičijo tudi velike osebne vrline, ki prispevajo velik delež k vrednosti in uspehu njenega dela in službe. To visoko cenijo vsi, ki so jo spoznali v dolgi dobi njenega službovanja, in zelo jih veseli, ker je jubilantka vso svojo izredno čilost in vnemo ohranila za uspešno in vzorno službovanje v novem četrtstoletju.

u— **Cepljenje zoper koze.** Jutrišnji petek 26. maja ob 17. uri bo v **Mestnem domu** pregled pred tednom cepljenih otrok iz **središča mesta.** Prav tako bo pa ta dan ob 17. uri v **zavetišču v Zeleni jami** pregled pred tednom cepljenih otrok iz okraja **Moste.** Ob tej priliki naj prineso starši še otroke, ki iz kakršnega koli vzroka še niso bili cepljeni. Posebno pa opozarjamo, da je v petek 26. maja tudi v salonu **gostilne »Karo«** pregled pred tednom cepljenih otrok s **Ceste dveh cesarjev in z Brda.**

u— **Vlada ledenih patronov** se hoče letos nekam na dolgo razvleči. Po ponovnem nedeljskem dežju se vreme noče ustaliti, zdolec je močno ohladil ozračje. V torek smo zabeležili komaj 14.2° C. Ponoči se je barometer ponovno dvignil, toda dobili smo iznova dan brez sonca. Že zgodaj zjutraj je rosilo. Jutranja temperatura je bila 7.1° C. Nebo je bilo prepreženo s sivimi oblaki in vreme je bilo še hladnejše kakor prejšnji dan, čeprav je veter prenehal.

u— **Birmanskim botricam in birmankam!** Na prošnjo glede prodaje nogavic na birmanske listke vljudno odgovarjamo, da smo na pristojnem mestu že vložili prošnjo za deblokacijo nogavic. Takoj ko prejmemo odlok, da smemo nogavice dobaviti našim prodajalnam, bomo poskrbeli za to, da bodo nogavice cenjenemu občinstvu na razpolago. Prosimo vse prizadete, da izvolijo upoštevati, da je na naši strani najboljša volja, ustreči vsem, vendar pa smo tudi odvisni od pristojne oblasti, kjer se bo gotovo upoštevalo, da smo tik pred prazniki in je torej hitra rešitev potrebna. — **Josip Vidmar,** tovarna nogavic in pletenin.

u— **Sprejemni izpiti** za prvi razred srednjih šol se bodo v poletnem roku opravljali v času od 15. do 30. junija letos. — Iz pisarne prosvetnega oddelka

u— **Za sprejemne izpite v I. razred gimnazije,** ki bodo v drugi polovici junija, priredimo poseben štirinajstdnevni pripravljalni tečaj, ki prične prve dni junija. Informacije — vpisovanje dnevno: **Specialne instrukcije za srednje šole, Kongresni trg 2.**

u— **Popravek.** V včerajšnji osmrtnici za Alojzijo Ragazi se je pri slabi telefonski zvezi priimek pokojnice sprevrgel v Ragavi, kar seveda ni pravilno in danes popravljamo.

u— **Maša zadušnica za pok. go. Jelisavo Kuplien** bo v petek ob pol 8. v cerkvi sv. Jožefa.

u— **Podpornemu društvu za gluhonemo mladino** v Ljubljani je daroval g. Ivan Erbežnik, strok. učitelj na gluhonemnici, in njegova rodbina namesto cvetja na krsto svaka pok. g. Antona Janežiča znesek 250 lir. Plemenitim darovalcem se društvo najtopleje zahvaljuje.

u— **Na oklic 30 let starega, lansko leto oslepelega mladeniča** je poslal ravnateljstvu ljubljanske gluhonemnice, v kateri so začasno nastanjeni tudi slepci, g. Jakob Ciglar, lastnik znane tvrdke stekla in ogledal »Spektrum« v Šiški, znesek 500 lir za nabavo harmonik. Plemenitemu darovalcu velja naša najtoplejša zahvala, ostalim pa še trkamo na njih usmiljena srca. Ravnateljstvo gluhonemnice.

u— **Mestni fizikat in ambulanca** zaradi snaženja prostorov binkoštni torek 30. t. m. in v sredo 31. t. m. ne bosta poslovala za stranke, pač pa samo v najnujnejših primerih.

u— **Ako hočete uspešno vrtnariti,** si takoj nabavite Škuljev **Delovni koledar za vrt in sadovnjak,** ki ga je izdala **knjigarna Tiskovne zadruge,** Šelenburgova ul. 3. Držite se nasvetov v tej knjižici in opravite pravočasno vsa dela, ki so časovno razporejena. Samo tako lahko dosežete zadovoljive uspehe.

u— **Menthoform** pastile uporabljajte za dezinfekcijo ust in grla. Dobite v vsaki lekarni.

Z Gorenjskega

Odlikovanje uspešnih obratov. V ponedeljek zjutraj so se zbrali člani koroške Delavske zbornice kakor tudi vsi vodje onih koroških obratov, ki so bili odlikovani za posebne uspehe. Na tem zboru se je slavnostno pričelo novo delovno borbeno leto 1944/45. Na zborovanje je prišel tudi Gauleiter g. dr. Rainer. Dve podjetji sta za nadaljnje leto obdržali zlato zastavico, nadalje je bilo razdeljenih 5 državnih in 37 deželnih priznavalnih znakov za različne posebne uspehe. Tri podjetja so bila z letošnjim 1. majem prvič odlikovana z deželno diplomo za izredne uspehe. Vsega skupaj je zdaj odlikovanih 47 koroških obratov. Listine je razdelil g. dr. Rainer, ki je vsakemu obratovodji posebej čestital.

Vzgojitelji celovškega deželnega okraja so zborovali v glasbeni dvorani v Celovcu. Šolski svetnik Stückler je razpravljal o narodno-socialistični šoli in o svetovnonazorskem šolanju mladine. Zaveden učitelj mora vedno opozarjati mladino, za kaj se nemški narod bori, nadalje, da je žid njegov glavni sovražnik in da gre v sedanji borbi nemškemu narodu za biti ali ne biti. Glasba in telovadba morata osveževati mladino. Nato je predaval vseuč. prof. dr. Kranzmayer o germanski in zgodnji nemški zgodovini na Koroškem. Zgodovinsko je utemeljil, da je koroško kmetsko prebivalstvo pretežno nordijske krvi. Okrajni vodja dr. Pototschnig je orisal zadnje politične dogodke.

V Velikovcu je bilo na praznik Vnebohoda zborovanje koroških obrtnikov in trgovcev. Najprej so bili počaščeni zmagovalci med ustvarjajočo mladino. Načelnik Egger je zagotovil, da bodo tudi mali obrati poslej imeli zagotovljen naraščaj. Obširneje so razpravljali o socialnih pogojih zdravega srednjega stanu. Za zaključek je spregovoril okrajni vodja Grum, ki je naglašal, da predstavljata obrt in trgovina kot zdrav srednji stan močno trdnjavo proti sovražnikom. Obrtnik in trgovec se morata zavedati svoje vloge v gospodarskem življenju.

S Štajerskega

Državni tajnik za tujski promet v ministrstvu za prosveto in propagando g. Esser, je prispel na Štajersko in se je dalje časa posvetoval z Gauleiterjem dr. Ueberreitherjem o vseh vprašanjih tujskega prometa. Nato si je ogledal nekatere zgledne tujsko-prometne ustanove.

Nad 5000 mladeničev iz vseh štajerskih okrajev, tudi s Spodnjega Štajerskega, je bilo 4 mesece — od Novega leta do konca aprila — v planinskem smučarskem tečaju. Vežbali so jih instruktorji iz vojske in SS. Podnevi so smučali, zvečer pa so prepevali, gledali filme in poslušali pripovedovanje o doživljajih na fronti. Zdaj se je mladina vrnila v obrate in šole.

Odlikovanja. Z železnim križcem II. stopnje so bili odlikovani: desetnik Ferdinand Einfalt iz Slovenskih Konjic, Jožef Tovšak in Edvard Petrun iz Marenberga, Franc Kolar in vojak Jožef Ecker iz Poljčan.

Zamenjevalnica v Mariboru. Da ustreže želji prebivalstva, je mariborska mestna uprava v ponedeljek odprla centralo za zamenjavanje. Tako lahko poslej prebivalstvo ugodno zamenjuje predmete, ki jih premore vsako gospodinjstvo, kjer pa v sedanjem času niso v rabi. Zamenjujejo se vsakovrstni predmeti, izvzemši lahko pokurljivi ter žive živali in knjige. Centrala je odprta od ponedeljkih, sredah in sobotah dopoldne in popoldne.

V mariborskem gledališču so ta teden na sporedu naslednja dela: opera »Carmen«, komedija »Malo okrajno sodišče«, ki jo je napisal Otto Bielen, nadalje »Sezona v Salzburgu« in »Othello«.

Mladi prašički

v starosti 8—12 tednov se dobe pri

Gospodarski zvezi

Razprodajajo se na dvorišču gostilne »Lev«, Gosposvetska cesta.

Iz Trsta

Slovenska ura o primorskem stavbarstvu v tržaškem radiu. V nedeljski kulturni uri ob 15.20 nam je nudila tržaška oddajna postaja zelo poučen spored. Uvodoma je harmonikar bodro zasviral slovensko narodno pesem, nakar je član Narodnega gledališča g. Langus odpel Lajovčevo »Zacvela je roža«. V središču radijskega sporeda je bilo predavanje ljubljanskega vseučiliškega profesorja dr. Fran-ceta Steleta, ki je predaval o stavbarstvu v Primorju. Izčrpno in pregledno je prikazal dragocene spomenike stavbne umetnosti na primorskem področju. Z lepo izvedbo Škrjančeve klavirske skladbe »Pastorale« in Lajovčeve klavirske skladbe »Sanjarija« je bila uspešno zaključena slovenska kulturna ura.

100.000 lir Združenim podpornim ustanovam. Upravni odbor Tržaške hranilnice je prispeval iz čistega dobička l. 1943. znesek 100.000 lir v prid Združenim podpornim ustanovam, ki skrbijo med drugim tudi za tržaške ubožce in razne priseljence.

Smrtna kosa. Te dni so umrli v Trstu: 73 letna Elizabeta Jamšek, 55 letna Klara Seme, 75 letni Ferdinand Pohl, 77 letna Antonija Trevisan in 20 letni Anton Paternost.

Himen. Poročili so se v Trstu: električar G. Spanger in gospodinja Ana Masi, zasebnik G. Bronzin in nameščenka Elda Zudič, pomorski natakar Pavel Vladič in gospodinja Antonija Sverazo.

Padel je na bodalo. V Foljanu v Furlaniji se je pripetila huda nezgoda, ki je doletela 12 letnega Marija Oliva. Med igro je Marij padel z višine in priletel na bodalo [illegible] »Balilla«, ki jo je držal v desnici [illegible] sovrstnik Caligaris. Nesrečni dečka je [illegible] hude poškodbe na obrazu. Starši so ga prepeljali v tržaško bolnišnico.

Eksplozije in streli. 12 letni D. Hrenda in njegov 10 letni brat Ivan, ki sta po rodu iz Zadra, sta našla v nekem gozdu ročno bombo, ki sta si jo ogledovala in se z njo igrala. Bomba je eksplodirala. Njeni drobci so občutno ranili oba brata. 12-letni učenec Anton Pečarič iz Pirana je tudi našel izstrelek, ki je pri eksploziji ranil dečka po desnici, rami, vratu in trebuhu. Ponesrečenci se zdravijo v tržaški bolnišnici, kamor se je zatekel tudi 47 letni uradnik Silvi Santini, ki ga je pomotoma obstrelil nek vojak. Ima rane na desni nogi.

Avtokar v zid. V Dirkališčnem drevoredu je zavozil avtokar tvrdke Farsura v zid. Pri tem so se ponesrečili trije delavci, ki so bili na avtokaru. 24 letni Salvator Greco ima poškodbe na desni nogi; 21 letni A. Zanoni se je potolkel po desnem kolenu, 30 letni Vladimir Ličar ima poškodbe na desnih rebrih. Vsi trije ranjeni delavci so se zatekli v tržaško bolnišnico.

Iz Gorice

Priznanje »Goriškemu listu«. Po »Goriškem listu« št. 5: »Prejeli smo iz goriške vojaške bolnišnice lep dopis, ki nam ga je poslal mornariški narednik g. Pavao Tončić v hrvatskem jeziku. Iz njegovega dopisa povzemamo naslednje: Vaš list me je zelo razveselil. Že delj časa se nahajam v vojaški bolnišnici v Gorici in sem zavidal italijanske ranjence, ki so mogli kupovati italijanske časopise, s katerimi so si krajšali čas. Ker ne razumem italijansko, mi je bilo težko gledati one, ki so čitali. No, sedaj je moje dolgočasje premagano, ko je izšel vaš cenjeni list. Ko čitam vaš «Goriški list», pozabljam na bolečine svojih ran in iz vašega «Goriškega lista» izvem tudi najnovejša vojna poročila. — Na koncu dopisa pravi g. Pavao Tončić: Stalno čakam na vaš «Goriški list», kdaj izide in ki ga tako rad berem. Vašemu listu želim dosti uspeha in veliko razširitev!«

Anagrafski seznam goriških poljskih delavcev. Z goriške občine sporočajo, da je v protokolnem uradu razgrnjen za čas do 28. maja anagrafski seznam poljskih delavcev, ki stanujejo na področju goriške občine.

Črnoborzijanca pred sodiščem. Organi gospodarske policije v Krminu so zajeli prejšnji mesec 41letnega Jožefa Stuleja iz Trsta in 50letno Marijo Matiussi iz Tržiča. Pri Stuleju so našli 150 jajc, pri Matiussijevi pa 200 jajc. Razen tega še 10 kg fižola. Ker so domnevali, da sta hotela razpečati omenjene stvari na črni borzi, sta bila oba ovadena, dasi sta zatrjevala, da sta nakupila jajca oz. fižol za domače potrebe. Pred pristojnim sodiščem sta bila obsojena vsak na 150 lir globe.

Tudi tricikli niso varni. Sedemletni Lucijan Rusijan, ki stanuje v ulici Aostskega vojvode, se je peljal po opravkih na triciklu, ki ga je za hip pustil v nekem drevoredu. Ko se je vrnil, ni bilo tricikla. Za zadevo se zanima goriška policija.

Predavanje o Renu in Porenju

Ljubljana, 24. maja.

Snoči je priredil tukajšnji lektorat Nemške akademije v srebrni dvorani »Unione« dobro obiskano predavanje ravnatelja lektorata, gosp. prof. dr. Swobode: **»Das Land am Rhein — der deutsche Westen«.** Predavanju so prisostvovali zastopniki nemške vojske in slovenskega domobranstva, hrvatski podkonzul, zastopnik mestne občine i. dr. Predavatelj je najprej prikazal poslušalcem pomen glavne nemške reke, 1320 km dolgega Rena, ki je imel v vsej nemški zgodovini tako važno vlogo, da je postal naravnost nemška usoda. Ob Renu so se odigravali važni dogodki srednjeveške in novejše nemške zgodovine, tu stoje mesta, kjer so kronali nemške cesarje ali kjer so našli mnogi voditelji nemške državne usode svoje poslednje počivališče. Ren predstavlja linijo, na kateri se izravnava napetost med nemškim severom in jugom itd. Po kratkem orisu zgodovine Porenja je predavatelj na podlagi dobro izbranih skioptičnih slik povedel poslušalce na prijetni fantazijski izlet po Renu od njegovih izvorov v Švici preko Bodenskega jezera in mimo znamenitih porenskih mest, gradov, industrijskih centrov, vinogradnih pokrajin in drugih krajinskih in zgodovinskih zanimivosti tja proti njegovemu izlivu v Severno morje. Velika pestrost krajinskih kontrastov, znameniti zgodovinski spomini, plovni pomen te reke, ki ima največji rečni promet v Evropi, pa lepota porenskih mest in slikovito ležečih starinskih gradov, vse to je našlo mikavno razlago v podobi in besedi. Predavatelj je seveda obravnaval znamenitosti obeh bregov Rena in pokazal, koliko so ostanki nekdanje rimske kolonizacije in vojaške meje vplivali na razvoj kulture, ki je na levem bregu nekol ko bolj podlegala romanskim in zapadnim vplivom. — Predavanje g. prof. dr. Swobode je odprlo prav zanimive poglede. Poslušalci so mu sledili pozorno od začetka do konca in nagradili izglednega predavatelja s hvaležnim aplavzom.

Iz Istre

Nova domobranska postojanka. Tudi po naši Istri zasedajo slovenske narodne straže dan za dnem nove postojanke. Kakor v tržaški in goriški, tako so sedaj na vrsti tudi kraji v reški pokrajini. Za Ilirsko Bistrico je prišla sedaj na vrsto Klana, kamor so preteklí teden enako slovesno vkorakali vrli fanti slovenskega varnostnega zbora. Tudi tu, kakor povsod drugod, kamor pridejo domobranci, so si ljudje po dolgem trepetu in negotovem žvljenju zaradi tolovajskega izsiljevanja naposled oddahnili in so hvaležni stražarjem, da so jim prinesli ne le slovensko besedo, temveč predvsem red in mir.

Odkritja komunističnih žrtev. Po končanih nemških očiščevalnih akcijah na področju Učke so nemške edinice na pobudo nemškega svetovalca reške pokrajine poizvedovale med istrskim prebivalstvom po osebah, ki so izginile za časa tolovajske strahovlade. Na vzpetinah Učke so vojaki našli več votlin in jam, med njimi nekatere globoke do 30 metrov, v katere so tolovaji poskrili svoje žrtve, potem ko so jih »primerno« razmesarili. Nekatera trupla so našli brez glav, druga pa z zvezanimi rokami. Vse žrtve so domačini. Doslej so odkrili 12 trupel.

Beležnica

KOLEDAR:

Četrtek, 25. maja: Urban I.

DANAŠNJE PRIREDITVE:

Kino Matica: Indijski nagrobni spomenik.

Kino Union: Bal Paré.

Kino Sloga: Kora Terry.

Kino Moste: Ešnapurski tiger.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Dunajska cesta 6, Hočevar, Celovška cesta 62; Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 21.30 do 4.30.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

Abonenti reda Četrtek imajo danes predstavo v Drami. Igrana bo zanje Strindbergova **»Nevesta s krono«.** Abonenti reda B pa dobijo za danes napovedano predstavo »Azazela« v torek, 31. t. m. Sprememba je bila potrebna, ker se »Carmen« v Operi zaradi obolelosti g. Janka danes ne more izvajati, in je zato na sporedu opereta »Zemlja smehljaja« izven abonmaja.

DRAMA

Četrtek, 25. maja, ob 18: **Nevesta s krono.** Red Četrtek.

Petek, 26. maja: Zaprto.

OPERA

Četrtek, 25. maja, ob 18: **Zemlja smehljaja.** Izven. Cene od 40 lir navzdol.

Petek, 26. maja: Zaprto.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje
RADIO LJUBLJANA

ČETRTEK, 25. MAJA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 9.00: Jutranji pozdrav; vmes od 7.30 do 7.40: poročila v slovenščini. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 9.10—9.20: Koračnica, napoved sporeda (nem. in slov.). 12.00 do 12.30: Opoldanski koncert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45 do 14.00: Koncert Malega orkestra, vodi A. Dermelj; 14.00—14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Vsakemu nekaj. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15 do 18.00: Dobra volja v duru in molu. 18.45 do 19.00: Narodnopisno kramljanje — dr. Rajko Ložar: O ljudski čebeloreji. 19.00 do 19.30: Mikavno in zabavno. 19.30—19.45: Poročilo v slovenščini, napoved sporeda. 19.45—20.00: Glasbena medigra. 20.00 do 20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.15: Glasba ob večerni uri. 21.15—22.00: Narodni napevi. — Radijski orkester vodi D. M. Šijanec. 22.00—22.10: Poročila v nemščini. 22.10—23.00: Malo kramljanja, malo plesanja. — Mali orkester vodi Dušan Prevoršek.

KUPIM

malo posestvo, hišo, vilo ali parcelo ob glavni cesti med Šiško in št. Vidom v bloku ali izven bloka.

Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod »POSEST TAKOJ«. **J-874-I**

značilen finale. Pisateljica je preveč ljubila ta svoj poklic, da bi hotela napisati brezupno knjigo o njegovih nejevoljah in razočaranjih. Morda je imela tudi svarilen namen, vsekako je hotela odpreti svojim bralcem pogled v zakulisje tiska in obraniti s podobo Riccarda Joanne poklic, ki sodi med najbolj klevetane in najbolj izkoriščane. Toda novinarstvo ima tudi dovolj pogojev za veliko poslanstvo v tej naši množični civilizaciji, ki ji služi. Kajti še vedno velja Mazzinijev rek: »Beseda je gospodarica svetá«. In novinarji so najštevilnejši služabniki velesile, ki se imenuje Beseda. Služabniki, da, a ne gospodarji: v tem je bistvo njihove drame.

Pripovedovanje Matilde Seracove je dokaj preprosto, po slogu feljtonistično, vendar ni brez sleherne poglobitve in tudi ne brez vsakega umetniškega čara. Kdor prebere »Črno republiko«, mu postane jasnejše marsikaj, kar je v zvezi s tiskom, čeprav sicer marsikaj več ne velja. Romanu o novinarju in novinarstvu je dal prevajalec, ki sam poteka iz tega poklica, dr. Branko Vrčon, gladko in prijetno slovensko obliko in dostavil ob koncu informativen sestavek o pisateljici, arh. Ivo Spinčič pa je poskrbel za slikovito zunanjo opremo.

S »Črno republiko« je dosegla **Dobra knjiga** 20. zvezek, izmed katerih je osem knjig popolnoma razprodanih. To pa pomeni tudi dvajset mesecev uspešnega dela sredi vojnih razmer — dela, ki nima samo kulturnega pomena, marveč ima tudi neko socialno funkcijo v domači »črni republiki«.

Naročite se na romane »DOBRE KNJIGE«!

Pregled in popravilo vodovodnih instalacij

Pri upravi mestnega vodovoda se oglašajo hišni gospodarji zaradi plačila za večjo porabo vode. Pri tem vsak poudarja, da ni porabil toliko vode. Ker pa vsa voda, kolikor jo zaznamujejo vodomeri, tudi resnično izteče, nastane vprašanje, na kak način je bila porabljena.

V glavnem so vzrok večjih porab vode pokvarjene vodovodne napeljave — bodisi, da so to izrabljena tesnila pri pipah ali pri stranščnih rezervoarjih ali pa tudi počene cevi. Pozimi nastane večja poraba vode prav tako zaradi regulranja stranščnih iztokov, kjer odteka voda noč in dan.

Zato svetujemo vsem hišnim posetnikom, naj sami pregledajo ali pa naroče koncesioniranemu instalaterju pregledati vse vodovodne naprave, če so v redu. Pri pipah in stranščnih rezervoarjih je treba menjati tesnila, morebitne regulrane stranščne iztoke je pa treba zapreti. Pri stranščnih rezervoarjih je tudi važno, da so sedeži pod tesnilom gladki, da se voda povsem zapira.

Če se bodo hišni gospodarji redno ravnali po teh navodilih, se bo večja poraba v njihovih hišah gotovo znatno znižala ter jim bodo s tem prihranjeni nepotrebni stroški za preveč potrošeno vodo.

Ob Tomažičevih »Pohorskih legendah«

II.

(Prvi del tega sestavka je izšel v »Jutru« z dne 18. t. m.)

Svojevrstna je »legenda« **o potovanju** Marije ali svete Uršule iz ene cerkve v drugo, ker je nekaj na njej [illegible] prenašanju ali prevažanju — **kipa. »Poljčanska Marija«** se seli, ker ji »manjka časti in hvale«, **»Ogrska Marija«** pa, ker jo luteranske »žene zasramujejo«, **»Sveta Uršula roma«,** ker so ji »divjaki zažgali cerkveno hišico«. Vse to pa ima neki nadih poganskega čaščenja kipov, ki so po slovenskem reku sicer »les, a je božja gnada vmes«, vzlic temu da starost teh pripovedk ni velika. Morda je tudi to potovanje svetnikov specifično slovenska poteza napram **tujim** pripovedkam te vrste, kjer **angeli** prenesejo sveto podobo ali relikvijo v drugi kraj (iz Poljčan na Ljubičensko goro, str. 95).

Zanimivo je pri tem preseljevanju, da se svetniki, ki že imajo svojo domovinsko pravico na neki višini, neradi umikajo novodošlecem, in da staroslovenska bajna bitja ne dovolijo naselitve, t. j. zidanja cerkvice na njih ozemlju. Sveti Bolfenk n. pr. je moral **prevarati** »hudiča« (poganskega božanstvo), da je prišel do svoje cerkvice (verjetna kultna pozornica pri Mariboru!), sveta Uršula pa poganskemu Vetrovniku na Ribniškem sedlu ni bila kos in je morala dalje, dokler ni na Plešivcu (Uršlji gori) res pregnala tamkajšnjega Vodovnika in tamkaj neomejeno zavladala. Pastirji **»priznajo«,** da na Ribniškem sedlu **»Vetrovnik z Velike kope ne pusti,** da bi na tistem mestu stala cerkvica« in vile **»spoznajo«,** da so **»proti Vetrovniku in temnim silam brez moči«!** Prof. **Peisker** (n. d. str. 15) je bistroumno opazil, da taka bajka pomeni priznanje večje moči »Čornja boga« in da so bili prebivalci Glowczyc, ki jim ni uspelo sezidati cerkve Krstusu na gori, kjer je nekoč stalo svetišče tega boga, kot pogani dualistični **heretiki, t. j. »boževalci hudiča«,** »Pastirčki«, ki so »hoteli« zidati cerkev sveti Uršuli, nad Ribnico (Brezno!) najbrže tudi niso tako nedolžni, ampak dvojeverci, ki si sami ponoči podirali, kar so sezidali podnevi. To meče (mimogrede omenjeno) tudi nekaj svetlobe na slavno pesem o »Zidanju Skadra«. Božanstvo je hotelo **žrtev,** torej priznanje njegovih pravic.

To bi bile vidnejše poteze v Tomažičevih Pohorskih legendah.

O »Dušici majceni«, ki ni smela v nebesa (Milčinski, **Pravljice**) je znana, a še ne proučena snov, vendar je pravljična, ne legendarna. V bistvu le nova varianta pravljice o tretjem najmlajšem in »neumnem«, ki trpi zaradi neprav krega življenja oben starejših »pametnih« bratov in ju reši.

Znana je tudi (po Štrekelju in »Slovenskih legendah« D. sv. M.) legenda o romanju Marije pa prevzeta in prijazn romarici. Tomažičeva razširitev z zbelko, kjer Jezušček ozdravi in ki jo Jožef mora nesti na goro, se ni baš posrečila.

»Grlica zibijeta Jezusa« je legendarna **pravljica** (glej Schmidkunz, Christusmärchen) poganskega izvora, ker je grlica sveta ptica boginje Matere (Izide, Astarte). Pripovedki o »Vragovi nevesti« in o »Vitezu (ki) sezida cerkev«, bi lahko brez škode za to lepo zbirko zostali.

Tomažič zna umetniško okviriti narodno snov, ne smel bi pa pri tem sam množiti čudežno in nemogoče, ker je pri tem nevarnost, da vstane pred čitateljem drugi verski svet in ne tisti preprostega pohorskega kmeta, katerega edino mu je treba podati. Posegamje v religiozne predstave našega ljudstva, ki že tisočletja veruje v vsemogočnost božjo, a tudi v veliko oblast zlih nadnaravnih bitij, je težka in odgovorna stvar. Marsikaj se izreči ne da in je zato pripovedovanje iz preprostih ust kratko. Zato je pa za narodno legendo lahko nekaj večjega in globljega kakor samo čudež. Svobodna šrina pripovedovalca, ki hoče interpretirati golo narodno snov, zavede v razvlečeno povest, kakor da je legenda taka pravilna. Kar smo poudarili pri »Balkah« in pri »Pravljicah«, je treba ponoviti tukaj: snov, ki jo pisatelj tu oblikuje po svoje, je last vsega naroda in kot taki gre največje spoštovanje. Mestoma je avtor grešil nad snovjo, ker je na pr. legendo v sveti Uršuli sestavil tako, da je uporabil v njej čim več svojega bajeslovnega gradiva ali je v »Marji in puščavniku« zlepil vsaj dve različni legendi. Končno je delikaten **čudež,** ki ga moramo mi danes razumeti iz samih besed. Čudež in božja **vsemogočnost** se zrcali na pr. iz legende o zmanjšanju žitnega klasa in števila kravjih seskov radi grešnega človeka. **Ljubezen** božja do vsega stvarstva, prav tako do živali kakor do človeka pa je vzrok, da je Bog pustil radi živali vsaj kratek klas in štiri seske na vimenu. Če bi danes prav pojmili to legendo, bi se morali živo zavedati, da je klas prej last ptic, potem naš, da je kravje mleko prej last teleta, potem šele naše. Ta vera, ta neizrekljiva religioznost je umrla, ostale so nam besede. Zato sme umetnik, ki nam podaja legende, govoriti samo z besedami, ki jih je slišal, drugače bomo imeli pred seboj čudežno povest iz pristne duševnosti naroda, izpremešano z izmišljenimi čudeži. Pa še to: Legende more opisati samo kdor ve, da je imela vsaka **»prazna** vera« enkrat svojo globoko **versko** vsebino. **Religioznost slovenskega kmeta je danes krščanska, nastala pa je že pred pokristjanjevanjem.** Kdor jo hoče torej podajati v besedi, mora poznati **oba sveta,** iz katerih je nastala.

A. M.

V znamenju rdeče zvezde

Zakaj so baltiški narodi odločeni, da se do skrajnosti bore proti boljševizmu

Že ponovno so pisali tudi naši listi o jekleni odločnosti, s katero se baltiški narodi upirajo sovjetski ekspanziji. Zakaj ne verujejo Latvijci, Estonci in Litovci, da je v okviru Sovjetske zveze »odlično rešeno narodnostno vprašanje«, kakor zatrjujejo razni propagandisti? Vzrok je zlasti v tem primeru preprost in jasen: ti narodi so občutili na lastni koži sovjetsko gospostvo in si po grozotah, ki so jih doživljali v času, ko jim je sijala rdeča zvezda, ne žele več v komunistični paradiž. V tem so si edini prav vsi sloji baltiških narodov: rajši poginiti v boju, kakor pa doživeti novo boljševiško okupacijo! Leto dni sovjetskega gospostva v baltiških državah — in že so splahnele zadnje simpatije do boljševizma. Predobro so spoznali ta strahotni stroj, ki melje s kruto brezobzirnostjo cele narode in z njim milijone človeških eksistenc. Njihove skušnje so velik opomin drugim narodom.

Švicarski novinar Paul Gentizon je obiskal te dežele v času nemške okupacije in je priobčil v časopisu »La Mois Suisse« daljšo reportažo pod naslovom »Potovanje v okupirane vzhodne dežele« (Voyage aux pays occupés de l'Est). Ta nevtralni opazovalec je zbral in objavil značilno gradivo zlasti o skušnjah Estoncev v času sovjetske okupacije, o strahotni Kalvariji malih narodov, ki niso hoteli nič drugega nego živeti po svoje in ki so potem, ko so pritiskali nanje sovjeti, dajali vse mogoče koncesije, dokler niso spoznali, da jim hočejo vzeti prav vse. Po Gentizonu posnemamo najznačilnejše podatke.

Z lažjo in prevaro

Ko je l. 1939. napovedala Nemčija vojno Poljski in so sovjetske čete zasedle vzhodne dele Poljske, so baltiške države Litva, Latvija in Estonska proglasile, da hočejo ostati nevtralne. Molotov je vzel to izjavo na znanje in rekel, da bo tudi SSSR vodila nasproti njim enako politiko. A že tri dni pozneje je sovjetska agencija Tass skuhala prvo intrigo: razglasila je, da se v raznih pristaniščih baltiških držav skrivajo poljske podmornice. Vlade baltiških držav so odločno demantirale to izmišljotino. Nekaj dni pozneje so že sovjetska letala preletela Estonsko. Pritisk se je naglo povečal in Molotov se je pojavil z zahtevo, naj Estonska prepusti SSSR več pristanišč in letališč ter otoka Oesel in Dagoe. Estonska vlada se je vdala, nakar je bila podpisana pogodba, s katero je Moskva slovesno priznala suvereniteto, državno organizacijo in gospodarski red Estonije. Nekaj dni pozneje sta morali enako pogodbo podpisati Latvija in Litva.

V maju l. 1940. je začela moskovska »Pravda« z novimi intrigami. Obtožila je Estonce in Litovce, da dopuščajo »sovražno zadržanje prebivalstva do sovjetskih garnizij,« ki so bile zasedle dogovorjene baze. Dne 14. junija je Moskva izročila Litvi ultimativno zahtevo po spremembi vlade in napovedala, da bodo ruske čete zasedle vsa važnejša središča v deželi. Eno uro pred potekom ultimativnega roka je litovska vlada kapitulirala in sovjetske čete so prekoračile mejo. Naslednji dan se je zgodilo isto z ostalima dvema baltiškima državama. Suverenost, svoboda, nevtralnost — vse je šlo rakom žvižgat.

Prvo, kar so naredili sovjeti, je bilo to, da so v vseh treh državah imenovali nove ministre. Seveda so bili to njihovi zaupniki, vendar dotlej malo znani in brezpomembni ljudje. Naloga teh ministrov in njihovih »vlad« je bila samo ena: pripravljati tla za popolno priključitev držav v Sovjetsko zvezo. Vse stranke so bile razpuščene, delovati je smela samo komunistična partija. Prav tako so bile prepovedane vse nacionalne in patriotične organizacije. Iz državne uprave so izginili vsi uradniki, ki so bili količkaj na poti komunistom. Nato so se izvršile »volitve«. Dovoljena je bila samo ena lista in glasovali so pod nadzorstvom sovjetskega vojaštva. Izid je bil že v naprej določen in znan. Zdaj so se posebne deputacije »izvoljenih« napotile v Moskvo in zaprosile za sprejem v Sovjetsko zvezo, čemur so v Kremlju seveda velikodušno ugodili. Že v začetku avgusta 1940. ni več bilo niti na papirju svobodnih baltiških držav; na njihovo mesto so stopile 14., 15. in 16. republika Sovjetske zveze. To je bilo prvo dejanje v tragediji treh malih narodov.

Načrtno proletariziranje

Gentizon nadalje piše: Sovjetske čete so prišle v Rigo 17. junija 1940. brez velikega hrupa. Pozdravljale so jih skupine komunistov na ulicah. Toda že v tistem hipu so se v ozadju pričele persekucije, nekaj uradnikov je bilo takoj ustreljenih. Nato se je pričelo temeljito »izenačevati« premoženjske razmere. Določeno je bilo tako razmerje med domačo in sovjetsko valuto, da so sovjetski vojaki za malenkosten denar lahko na debelo kupovali. V kratkem času so bile izpraznjene vse trgovine; vse, kar je bilo količkaj vredno, je izginilo s trga. Nadaljnji korak je tvorilo popolno razveljavljenje domačega denarja. Medtem je bilo »podržavljeno« vse gospodarstvo. Banke, hranilnice in druge take ustanove so prešle v upravo komunističnih komisarjev. Zasebno trgovino so likvidirali v nekoliko etapah, tako namreč, da so posamezne panoge združili v truste in jih potem prevzeli. Enako se je zgodilo tudi s hoteli in gostilnami. Vse so delali po določeni shemi, brez ozira na stvarne potrebe in koristi: pozabili so na življenje, samo da je obveljala doktrina.

Kmalu je bilo mnogo desettisočev Latvijcev popolnoma razlaščenih, brez vsakega imetja; postali so res »svobodni državljani« Sovjetske zveze. V vsem, kar so sovjeti delali po načrtu, je bilo videti eno samo težnjo: popolnoma proletarizirati vse tri male narode, da bodo tako »usposobljeni« za zlitje s političnim, gospodarskim in socialnim sistemom boljševizma. Tudi na kmetih so se razvijale stvari v istem pravcu. Šlo je za to, da se kmet kar le mogoče izkorenini, da mu odvzamejo čim več imetja, ubijejo sleherno osebno iniciativo ter da postane krotko, ustrežljivo bitje, s katerim bodo lahko novi gospodarji razpolagali po svoje. Končni cilj je bil seveda ta, da bi kmeta pripravili za kolhoze, spremenili ga v delavca na skupni zemlji, kajti samo to pomeni končno zmago komunističnih načel.

V kulturnem življenju so se seveda prav tako izvršile velike spremembe. Stare šolske knjige so odpravili, poučevati so morali najprej po rokopisnih prevodih sovjetskih učbenikov. Učitelji, prav kakor vseučiliščni profesorji so dobili ukaz, da morajo vzgajati mladino v integralnem marksističnem duhu, ali konkretno: vršiti protiversko propagando, zagovarjati razredni boj, poveličevati sovjete in njihov red. Ukinjen je bil vsakršen verski pouk. Tradicije, navade, kulture, religija, vse se začenja z nastopom sovjetov likvidirati.

Množestveni teror

Da bi sovjeti kar le mogoče »omehčali« te narode, so uvedli vse mogoče načine terorja in zastraševanja, kajti boljševizmu ne gre za to, da bi ljudi pridobil in prepričal. Mesec dni po prihodu sovjetskih čet so začeli z deportacijami. Že ta ukrep je razblinil zadnje iluzije, ki so jih imeli zlasti starejši ljudje, spominjajoči se časov pod carsko vlado, češ, saj se bo dalo tudi pod Rusi živeti. Najprej so pobrali vse osebnosti bivših nacionalnih vlad. Predsednika letonske republike Ulmanisa, poveljnika vojske generala Balodisa in ministra za zunanje zadeve Muntersa so vrgli v podzemeljsko ječo. Isto se je zgodilo z dostojanstveniki ostalih dveh držav, v kolikor niso pobegnili. Pozaprli so v vseh treh državah vse, ki so bili količkaj udeleženi pri vodstvu javnih zadev pod prejšnjim režimom. Tako so nabrali prvo veliko »pošiljko« intelektualcev in jo čez nekaj dni odpeljali v notranjost Sovjetije. Od tega trenutka je bila njih usoda neznana in še danes nihče ne ve, kako in kje so končali. Toda sovjeti se niso zadovoljili s tem, da pokose samo vrhove. Prvi »pošiljki« je sledila druga s stotinami profesorjev, učenjakov, advokatov, zdravnikov itd., ki so jih dolžili protiboljševizma. Tretja »pošiljka« je obsegala najboljše ljudi iz vojske teh treh držav. Odpeljali so tisoče mlajših in starejših ljudi. Vsi so izginili nekje v Rusiji, šele danes prihajajo na dan vesti o strašni usodi pregnancev.

Zdaj se je polastil prebivalstva v baltiških držav smrtni strah. Utečí se ni dalo, vsak stik s tujino je bil prepovedan, vse življenje postavljeno pod najstrožjo policijsko kontrolo. Nastalo je ozračje medsebojnega nezaupanja, sumničenja, denunciacije. Nadzorovanje, špijonaža in ovaduštvo, to je cvelo med samimi komunisti, ki se jim tak sistem sploh zdi normalen.

Še hujše, nepopisno hudo je bilo po izbruhu nemško-sovjetske vojne. Takrat so začeli boljševiki besneti in preganjati vsepovprek. Prirejali so racije po ulicah in lovili ljudi po slepem nakjučju. Nobeden ni sme vzeti s seboj ne perila, ne obleke in ne denarja. Razbili so tisoče rodbin, razpršili ljudi na vse strani, odvažali desettisoče sužnjev v zaprtih živinskih vagonih neznanokam. Mladi in stari ljudje, revежi in nekdanji bogataši, preprosti ljudje in izobraženci, otroci in bolniki — vse, kar je prišlo strahotnim preganjalcem na pot, vse je moralo nastopiti grozno pot v pregnanstvo, v suženjstvo, v uničenje ...

To je nekaj sličic iz življenja baltiških narodov pod komunizmom. Ali naj se čudimo, če se danes vsi boje Sovjetije in njenega sistema bolj kakor česar koli na svetu in da rajši poginejo, kakor da poskusijo še enkrat, kaj prinaša »osvobojenje« v znamenju rdeče zvezde!?

Vojna z minami prej in danes

O vojni z minami je nemški mornariški vojni poročevalec dr. Hans Reinhardt napisal naslednji aktualni in zanimivi članek:

Tri pomorske vojne so v manj kakor sto letih razvile moderno minsko vojno z vso njeno tehnično in praktično prefinjenostjo ter v vsej dalekosežni človeški in gmotni uporabi. V severnoameriški secesijski vojni 1861—1865 so bile mine prvič uporabljene in že pol stoletja nato se je to orožje izkazalo v bitki za Port Artur kot preizkušeno vojno sredstvo, ki je poleg topništva in torpeda zavzelo čvrsto svoj prostor v operacijskem načrtu. To orožje, ki je v omejenem prostoru Mehiškega zaliva in Rumenega morja pokazalo svojo uporabnost v vojni, je v svetovni vojni dobilo velikansko prizorišče na vsem svetu. Res se ni posrečilo razširiti nevarnost min na prostrano morje, ker je treba mine zasidrati, vendar pa so bile mine položene povsod tam, koderkoli je nemška vojna mornarica segla do sovražnih obal. Pomožne križarke so nosile nevarno breme v vsa morja. Pred pristanišči severnoameriške vzhodne obale, so se potapljali tovorni parniki in prevozne ladje na minskih zaporah nemških podmornic.

Minske zapore v prvi svetovni vojni

Še pred nekaj desetletji so se dale mine uporabljati le v plitkem obalnem vodovju. Danes pa navajajo strokovnjaki, da minske zapore lahko segajo do 1000 m globoko. Mina torej ni več omejena na plitvino pred obalo, marveč na prostranih morjih prav tako kakor na ozkem vodovju. Že v prvi svetovni vojni so bili razni morski rokavi in prelivi zaprti z mogočnimi minskimi zaporami, ki so omejevale sovražni ladijski promet, ovirale plovbo vojnih ladij ter prisilile nevtralno trgovino v območje nadzorstvenih postaj. Mine in minske mreže so v poslednjih letih prve svetovne vojne zaprle Rokavski preliv in so skušale zapreti tudi Otrantski preliv, širok 40 pomorskih milj ali 75 km, da ohromijo plovbo podmornic, ki so operirale iz svojih dveh jadranskih oporišč v Pulju in Boki Kotorski. Z enakim namenom so zavezniške vojne mornarice vedno bolj povečevale minske zapore pri severnih izhodiščih v Severnem morju in Kategatu. Uporaba min je stalno rasla. V teku leta 1918. so na primer Angleži položili v Severnem morju več ko 22.000 min, torej skoraj toliko kakor vsa prejšnja vojna leta skupaj. In v teku poslednjih mesecev prve svetovne vojne je severnoameriška mornarica ustvarila svojo mogočno »Northern Barrage«, ki je v širini 200 morskih milj (370 km) zaprla vse morsko področje med Norveško in Orknejskimi otoki. Več kakor 60.000 min naj bi bilo v široki ploskvi enkrat za vselej zaprlo nemškim podmornicam severni izhod iz Severnega morja.

Iskalci min na delu

Kakor izsili vsako orožje razvoj nasprotnega orožja, kakor so torpedovke povzročile gradnjo torpednih rušilcev ter podmornice gradnjo posebnih lovcev na podmornice tako je vojna z minami ustvarila iskalce min. Izprva je to orožje delalo s preprostimi pripravami, vendar pa se je v teku let trdih in izgub polnih izkušenj močno izpopolnilo. Kar je nasprotnik izkonstruiral nagajivosti in prekanjenosti v svojih minah, da bi jih zavaroval pred prezgodnjim očiščenjem, to je skušal drugi izenačiti s primerno izpopolnitvijo aparatov in priprav za iskanje in uničevanje min. Zdaj je seveda bilo treba na drugi strani izpopolniti obrambno pripravo mine, ako naj še predstavlja strah v sovražnika. Tako se v tehničnem razvoju minske vojne stopnjujeta napad in obramba v stalni tekmi venomer novih konstrukcij in izumov.

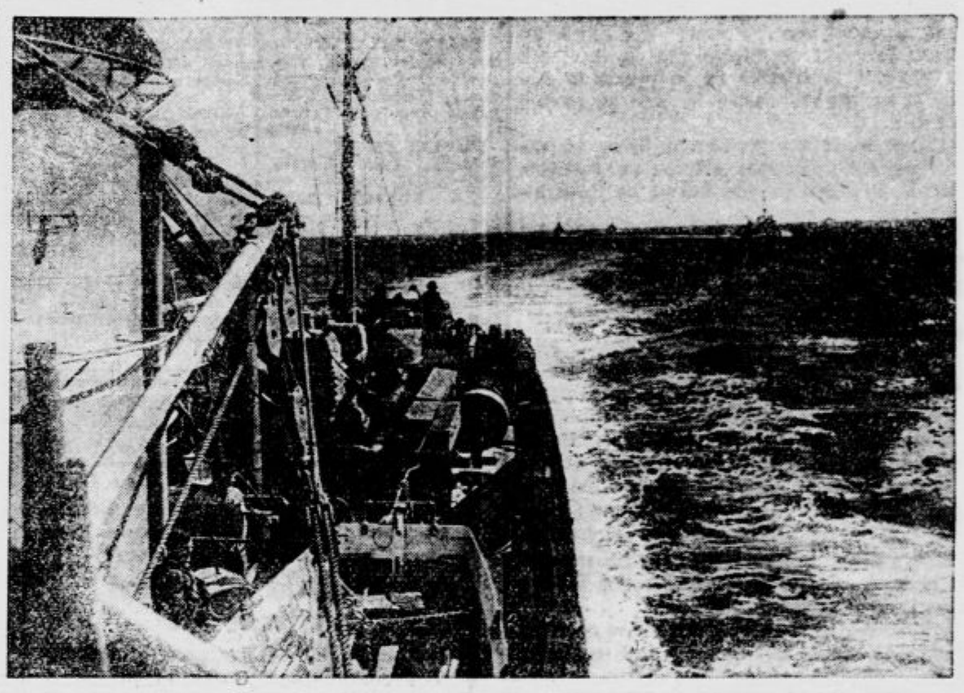

Feindliche Minenfelder wurden weggeräumt — Čiščenje sovražnih minskih polj

Jasno, da je vsakemu nasprotniku najvažnejše, da sproti izve stanje razvoja sovražnikovega orožja, da ga brž prekosi z nasprotnim sredstvom. Zato je borba strokovnjakov za minske zapore bolj kakor pri vseh drugih orožjih zavita v skrivnostni mrak. In kakor specialisti ne dovolijo nobenemu nepoklicanemu vpogleda v razvoj svojega orožja, tako se tudi mina sama brani s fino izmišljenimi lastnimi uničevalci proti sovražnikovemu raziskovanju. Marsikateri strokovnjak, ki je hotel raziskati naplavljeno ali ulovljeno sovražno mino, je s smrtjo plačal poizkus, da bi prodrl v njene skrivnosti.

V največji tajnosti se seveda varujejo tudi uspehi pri raziskovanju novih sovražnih konstrukcij. Saj je jasno, da začne sovražnik takoj z novimi načini zavarovanja, čim opazi, da je nasprotnik že iznašel sredstvo zoper najnovejše domisleke. Pot od nahajališča in spoznanja sovražnikove nove stvaritve do izuma, preizkušnje, izdelave in uporabe nasprotnega sredstva, je vselej dolga in trda in zahteva mnogo dela, časa in žrtev.

Izum magnetske mine

V taki vojni mož, ki si nikoli ne pogledajo v oči in vendar venomer bojevito in motreče sučejo meč, je izum magnetske mine vnesel nov moment. Doslej so bile mine vseh sovražnikov pripete ali zasidrane ter so kot take ležale bolj ali manj globoko pod vodno gladino, pač po tem, ali naj raznesejo potopljene podmornice ali ladje. Te »kontaktne mine« so eksplodirale, kakor hitro je ladja zadela na netilec ali — pri novejših minah — na občutljive antene, ki podaljšujejo netilec. Kljub vsem tem tehničnim težavam se dajo te mine navsezadnje vselej odpraviti. Po dva iskalca min sta povezana z dolgo jekleno vrvjo, ki jo vlečeta kot zanko skozi minsko polje, dokler se ne zatakne v vrvi, na katere so pričvrščene mine, nakar jih dvignejo skupaj s sidrom.

Magnetska mina, ki se imenuje tudi talna mina ali mina na oddaljeni prižig, pa je šla novo pot. Mina leži v plitvi vodi na dnu morja in jo sproži magnetno polje ladje, ki pripluje čez njo. Z detonacijo sune taka talna mina vso množino vode nad seboj s tolikšno silo proti ladijskemu dnu, da je učinek enak, kakor če bi razneslo kontaktno mino tik ob ladijskem dnu.

Z dosedanjimi odstranjevalnimi pripravami ni bilo mogoče priti tej novi vrsti min do živega. Ko pa je nekega dne uspelo sovražniku dobiti v roke eno takih novih min, so onkraj Rokavskega preliva šli mrzlično na delo, da bi prodrli v skrivnost tega orožja, proti kateremu so dotlej bili brez moči. In res je iz novo pridobljenega znanja o njenem učinku nastalo obrambno sredstvo, ki je omogočilo borbo zoper magnetske mine.

V moderni vojni proti minam je šel razvoj isto pot kakor pri drugih orožjih pomorske vojne. Posredni učinek je prerasel neposrednega. Prvotni namen minske zapore je bil, da bi potopili čim več sovražnih ladij ne glede na to, ali je bila zapora potegnjena z drznim nastopom pred sovražnimi pristanišči ali pa defenzivno za varstvo lastnega vodovja. Dejansko izziva že sama nevarnost okuženja z minami, ki je z uporabo letal kot nosilcev min silno narasla, venomer nove ukrepe, ki terjajo mnogo moštva, ladij in sredstev. Tolikšna uporaba je postala v moderni vojni stalna postavka za varstvo lastnega ladijskega kretanja. Na stotine iskalcev min dirka po obalnem vodovju in po izhodiščih na široko morje, na desettisoče pomorščakov opravlja službo na teh ladjah ne glede na to, ali so bile v njihovem varovalnem območju javljene mine ali ne.

Časovne in slepilne mine

Zavoljo takega posrednega učinka morske mine smo dobili dve vrsti posebnih min, ki sta se obnesli že v prvi svetovni vojni. To sta časovna in navidezna mina.

Časovne mine so normalne, ostre, privezane mine, ki pa po poteku določenega, natančno umerjenega časa niso več nevarne in se potopijo v morju. Zamislek pri tej konstrukciji je bil nekako tale: Sovražni sunki v morsko področje, zaprto s časovnimi minami, se onemogočijo z izgubami zaradi min. Iz teh vzrokov se sovražnik poslej izogiba takega področja, ki ga je takoj začrtal v svoje operativne pomorske zemljevide. Izven tega — in to je taktični namen časovne minske zapore — tudi manj pozorno nadzoruje morsko področje ob minski zapori, ker ne more pričakovati, da bi sovražnik plul skozi lastne zapore. V vrzel sovražnikove pozornosti lahko potem nekoč vdero lastne pomorske sile, čim se je zapora po preteku določenega časa sama potopila.

Slepilne mine so pa normalne privezane mine, ki niso napolnjene z razstrelivom, marveč s čisto navadnim peskom. Take mine so v prvi svetovni vojni položili Angleži v izhodišča nemških podmornic. Nameravan uspeh je bil dosežen: naša letala so ugotovila minsko nevarnost, zato so izhodišča veljala za »okužena« in se jih je bilo treba začasno izogibati. Nemške podmornice so torej bile odrinjene na druge poti, ki jih je sovražnik laže nadzoroval. Razen tega so njegove pomorske sile brez nevarnosti plule preko področja s slepilnimi minami, saj s peskom napolnjene slepilne mine nikakor niso ogražale njegovih ladij in ni bilo pričakovati, da bi nemške pomorske sile zaprle tako področje z defenzivnimi zaporami.

Kajpada je znanje o najnovejših stvaritvah min omejeno na zelo ozek krog strokovnjakov. Vsako sporočilo podrobnosti o novih ali nastajajočih konstrukcijah min bi bilo kratko in malo veleizdaja, saj bi trudoma dognane in v neprestanem raziskovanju izdelane izume tako rekoč razveljavilo in bi bila žrtev marsikaterega hrabrega pomorščaka zaman.

Nemci in minska vojna

Sovražnik kajpada najskrbneje skriva svoje ofenzivne uspehe. Tisto, kar današnjo minsko vojno razlikuje od defenzivne vojne v prvi svetovni vojni na področju Severnega morja, je zemljepisno dejstvo, da so nemška oporišča danes dosti bliže angleškim pomorskim zvezam. Še važnejša pa je naša povečana neranljivost od strani sovražnih minskih pokretov. Nemška oporišča podmornic ne leže več — kakor v prvi svetovni vojni — na morskem področju, čigar ozki dohodi bi okoriščali sovražno vojno z minami. Prav tako naša borba za izhodišča nemških podmornic ni nemalo trda in resna. Toda minskih polj, ki bi zapirala ves Biskajski zaliv, Rokavski preliv, Shetlantsko ožino in norveško obalo vse tja gor do naših severnih oporišč, takih minskih zapor ni. Prav tako ne more sovražnik varovati svojih minskih polj kakor nekoč. Tu gre v glavnem za prvovrstne talne mine, ki so navezane na plitko vodovje. V prvi svetovni vojni so bila minska polja stalno zastražena in so sovražne pomorske sile ovirale vsak poizkus nasilne odstranitve min. Seveda operirajo v današnji vojni močni oddelki angleških letal stalno nad nemškimi izhodiščí podomornic in nad skupinami iskalcev min in posebnimi ladjami, ki v Rokavskem prelivu in v Biskajskem zalivu varujejo izhodišča in obalne poti. Toda sovražnik ne more bistveno vplivati na nemško pomorsko plovbo.

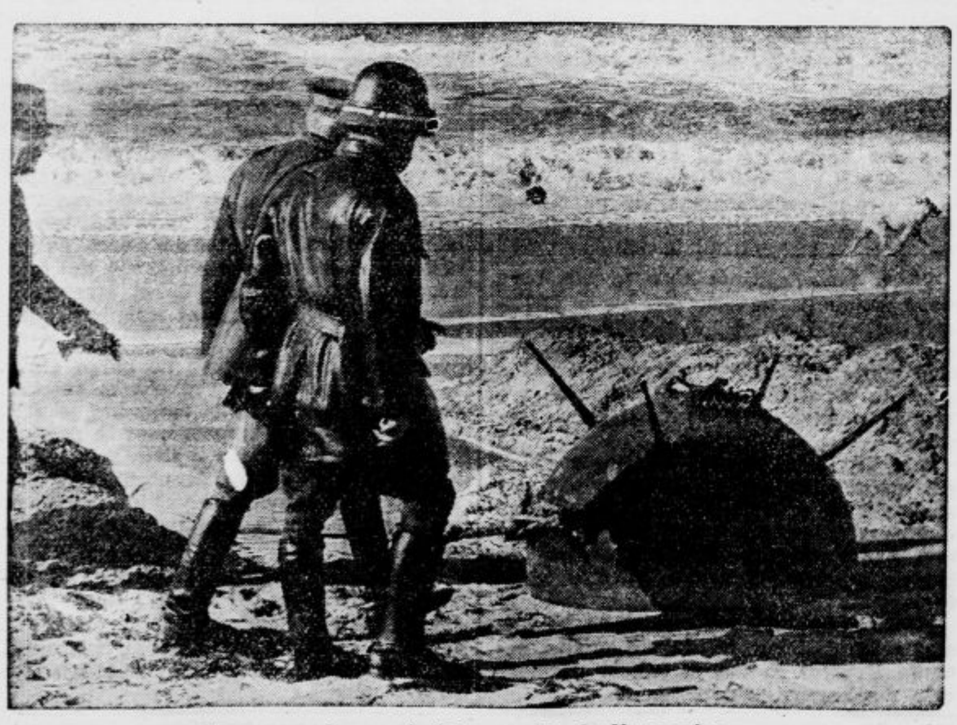

Eine angeschwemmte Mine — Naplavljena mina

Križanka št. 39

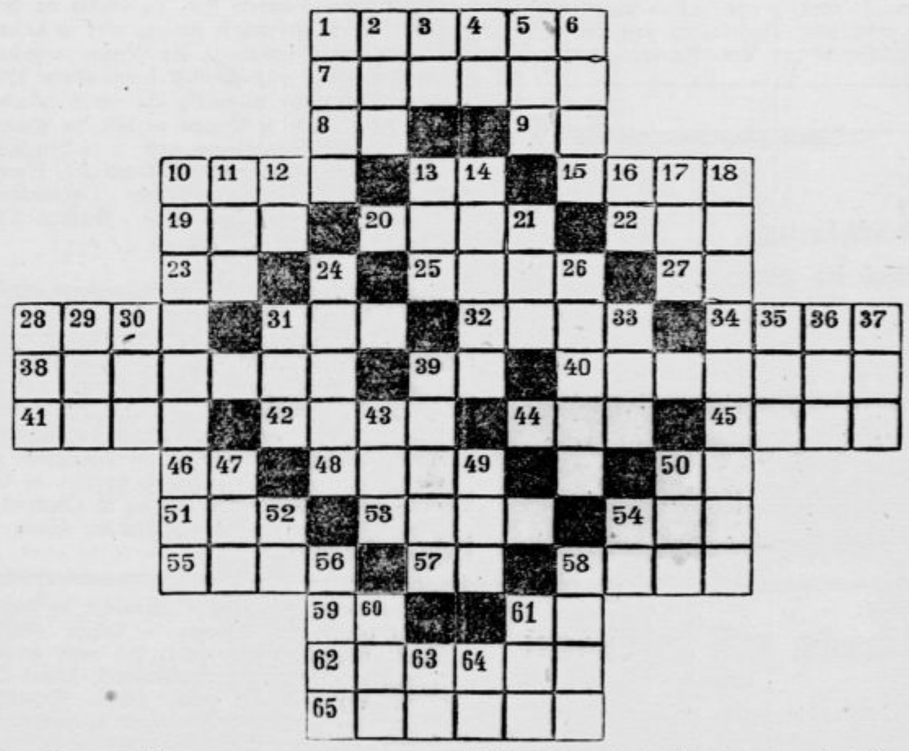

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. mesni izdelki, 7. neprijazen, nevljuden, 8. kratica za označbo starosti, 9. egipčansko božanstvo, 10. planinska postojanka, 13. nada, hrepenenje, 15. naselje, vas, 19. žensko ime (množ.), 20. vzpetina, grič, 22. utežna enota v muslimanskih deželah, 23. osebni zaimek, 25. država v Aziji, 27. reka v Sibiriji, 28. sultanov namestnik, 31. moško ime, 32. grški bog ljubezni, 34. zalo, mično, 38. umetniško se udejstvovati, 39. vzklik, 40. smešeče ali zaničevalno posnema književna dela, 41. na tá način, 42. pokrajina v Zadnji Indiji, 44. pregovor, 45. grška boginja zmage, 46. tuja kratica za gospoda, 48. mesto v Rumuniji, 50. oblika pomožnega glagola, 51. visok upravni uradnik v bivši Jugoslaviji, 53. pristanišče v Siriji, 54. šala, humor, 55. svetopisemska oseba, 57. simbolično označen začetek in konec, 58. roman v zbirki »Dobre knjige«, 59. japonsko dolžinsko merilo, 61. oblika pomožnega glagola, 62. južno sadje, 65. večja posoda.

Navpično: 1. kmečko orodje, 2. konica, želo, 3. italijanski spolnik, 4. znak za kemično prvino, 5. pritok Varte, 6. prav tak, vendar ne isti, 10. podzemeljska pokopališča, 11. osebni zaimek, 12. podredni veznik, 13. kanton v Švici, 14. pristanišče na Balkanu, 16. grška črka, 17. podredni veznik, 18. gorski prelaz v Karpatih, 21. mesto ob Jadranskem morju, 24. reka v sev. Rusiji, 26. mesto v Istri, 28. poziv k miru, 29. letovišče v Poadižju, 30. okusen, primeren, 31. ime slovenske filmske igralke, 33. ribiška potrebščina, 35. okrajšano moško ime, 36. barva igralnih kart, 37. reka v Rusiji (množ.), 39. prikuha, 43. predplačilo, 47. predlog, 49. poglavar beneške republike, 50. sorodnik, 52. predlog, 54. osebni zaimek, 56. zli guh, 58. padavina, 60. veznik (stara oblika), 61. rastlinski proizvod, 63. znak za kemično prvino, 64. nikalna oblika pomožnega glagola.

Rešitev križanke št. 38

Vodoravno: 1. testenine, 7. an-, 8. N. B., 9. krogi, 11. no, 13. abu, 14. N. N., 15. ora, 16. leo, 17. po, 19. Ta(ntal), 20. Odesa, 22. spi, 24. La(ntan), 25. alo, 26. in, 27. Tibera.

Navpično: 1. Tarnopol, 2. en, 3. tura, 4. Nagu, 5. N. N., 6. ebenovina, 10. oba, 12. orodar, 14. ne, 16. las, 18. osat, 21. ali, 23. Pir.

Mlado Jutro

Ran-Bosilek

Sonce in mesec

V nekem kraljestvu je izšla zapoved, da ne sme zvečer nihče prižigati sveč. Le v eni hiši niso ubogali te zapovedi. V tej hiši so živele tri sestre. Nekega večera je prišel tam mimo kralj. Videl je, da gorijo v hiši sveče. Postal je pod oknom. Prisluhnil je, o čem se pogovarjajo sestre.

»Ko bi hotel kralj mene za ženo,« je rekla največja — »bi mu napredla toliko preje, da bi z njo oblekel vso vojsko.«

Druga je rekla:

»Ko bi hotel kralj mene za ženo, bi mu umesila tolikšno pogačo, da bi z njo nahranil vso svojo vojsko.«

Najmlajša pa je rekla:

»Ko bi hotel kralj mene za ženo, bi mu porodila, če bi dal Bog, dva lepa otroka — enega ko sonce, drugega ko mesec.«

Drugega dne pošlje kralj svoje poslance k najmlajši sestri. Povedo ji, da jo hoče kralj za ženo.

Odpeljali so dekleta v dvorec. Kralj se je oženil z najmlajšo. Drugi dve sta ostali pri nji v dvoru.

Prišel je čas in kraljica je porodila dvojčka: eden se je svetil ko sonce, drugi ko mesec.

Starejših sester se je polastila zavist. Ukradli sta otroka iz zibelke. Položili sta vanjo dva psička. Otroka pa sta odnesli v gozd.

Drugega dne je kralj povabil dvorjane na večerjo. Hotel se jim je pohvaliti, kako lepa otroka sta se mu rodila. Zapovedal je, naj prineso otroka. Pestunje so prinesle dva psička. Gostje so ju začudeno pogledali.

»Kaj je to?« je jezno zaklical kralj.

»Psička,« so odvrnile pestunje.

»Psička? Poslal sem vas po otroka, ne po psa!«

»Psa smo našle v kraljevi zibelki in psa smo prinesle.«

»Tako?« je kralj jezno zavpil. »Žena se mi je torej zlagala? Norčevala se je iz mene? Gorje ji! Od danes naprej bo izročena posmehu vseh! Do pasu jo zakopljite v smetišče! Pred njo postavite stražo! Vsakdo, ki bo šel mimo, naj pljune nanjo. Kdor pa ne bi hotel, po pogubljen!«

Še istega dne je bila kraljeva zapoved izpolnjena.

Otročička v gozdu pa je našla rdečelica vila. Ponesla ju je v svoj dvorec. Skrbela je zanju kakor prava mati.

Ko sta otroka zrasla, ju je vila odvedla na vrh planine in jima rekla:

»Morali se bomo ločiti. Vidva se morata vrniti k svoji materi. Rodila vaju je kraljica, nevoščljivi sestri pa sta vaju ukradli iz zibelke. Odnesli sta vaju v gozd. Tam sem vaju našla. V zibelko pa sta dali dva psička. Še zmerom je vajina mati zakopana v smetišču. Vsakdo, ki gre mimo, mora pljuniti nanjo. Vzemita tale kamen. Ko ga poljubita, se vama bo prikazal lep konj. Ponesel vaju bo k materi. Izkopljita jo iz smetišča, kralju pa povejta vse, kar vesta.«

Vila je izginila. Deček in deklica sta ostala sama sredi planine. Bratec je poljubil kamen, in že je pritekel osedlan konj.

Tedaj je rekel deček:

»Počakaj me tu, sestrica. K materi pojdem. Odkopljem jo iz smetišča. Potlej pridem pote.«

Deček je zajahal konja. Konj ga je ponesel k materi. Tam je deček razjahal. Umil je mater, jo poljubil in odšel. Straža je bila oslepljena od dečkove lepote in se mu ni upala storiti žalega.

Deček je obšel mesto. Vrnil se je na planino. Vsi, ki so ga videli, so strmeli nad njegovo lepoto. Glas o dečku je prišel do kralja. Poklical je glavarja straže in mu rekel:

»Ko svetli mladenič spet pride, mu povej, da ga želim videti.«

Drugega dne je deček spet prišel. Umil je mater in jo poljubil. Glavar straže se mu je poklonil in rekel:

»Neznani mladenič, kralj bi te rad videl.«

Mladenič pa je odgovoril:

»Dokler ne da izkopati te žene iz smetišča in je ne sprejme v dvorec, ne pridem predenj.«

In spet je obhodil mesto. Potem se je vrnil k sestrici. Za njim pa so se zbirale množice ljudi. Niso se ga mogli nagledati.

Tretjega dne je deček spet prišel pred smetišče. Matere pa ni bilo več tam.

»Kje je žena?« je vprašal stražnika.

»V dvorcu,« je odvrnil stražnik. »Kralj je zapovedal, da jo izkopljejo.«

Deček je stopil v dvorec. Šel je pred kralja in mu rekel:

»Klical si me, častiti kralj — tu sem.«

Kralj je bil ves začuden nad njegovo lepoto. Vprašal ga je:

»Kdo si, mladenič?«

»Naj pride še kraljica. Pred obema hočem povedati, k sem in odkod prihajam.«

Poslali so po kraljico. Ko je prišla, je deček povedal vse po vrsti — od igle do konca. Povedal je, kako sta ju hudobni teti ukradli iz zibelke in ju pustili v gozdu, kako sta se rešila in kdo je skrbel za njiju.

Oče in mati sta ga objela in se od veselja zajokala. Poslala sta ga po sestrico.

Kralj, kraljica in ves narod so jima hiteli naproti.

Nevoščljivi sestri pa so pregnali čez devet kraljestev v deseto.

SPORT

Po zelenem polju drugod

Sredi vojne in burnih dogodkov zaradi nje gre sport vendarle svojo še dovolj ravno pot. To velja prav posebno za njegove pristaše na nogometnem travniku, ki ne zamudijo nobene priložnosti, da bi ne ostali zvesti svojemu usnju. Če velja to za nas doma nekoliko olepšano, drži ta trditev še vse bolj za nogometaše po velikem svetu, kjer so nogometna igrišča nedeljo za nedeljo živahna kakor včasi v najbolj mirnih časih.

Izmed nedeljskih vnanjih dogodkov ob okroglem usnju zasluži največ pozornosti zaključni del

nogometnega prvenstva v Nemčiji,

v katerem so bile v nedeljo odigrane štiri četrtfinalne tekme, na katerih je bilo — reci in piši — 90.000 gledalcev (ali povprečno nad 20.000 na vsaki izmed njih) in ki so se končale takole:

Dresdner SC - Vienna 3:2 (1:1), Gross-Born - Hertha SC 3:2 (2:1), 1 FC Nürnberg - Saarbrücken 5:1 (2:1) in LSV Hamburg - Duisburg 3:0 (2:0).

Obe semifinalni tekmi s štirimi zmagovalci pretekle nedelje sta določeni na dan 4. junija, vendar pa podrobna razdelitev na oba para dozdaj še ni znana.

V Italiji

so se v glavnem to nedeljo že začele ožje tekme za državno prvenstvo, ki so dale naslednje izide:

Triestina - Venezia 0:0. Ta tekma na beneških tleh je povzročila mnogo vika in krika, ni pa prinesla nobenega številčnega uspeha. Drugo moštvo iz področja Jadranskega Primorja (Ampelea) ni prišlo do svoje tekme, ker nasprotnikov iz Verone ni bilo na gostovanje. Ostali najvažnejši izidi z italijanskih terenov so bili: *Juventus - Torino 3:1, Varese - Ambrosiana 2:2, Alessandria - Liguria 0:0, Milano - Genova 2:2, Santhia - Biellese 4:3, Casale - Aeronautica 7:2.*

*

Nogometna enajstorica železničarskega sportnega društva iz Maribora je odigrala dve tekmi na Koroškem, s katerih je prejela sicer prav laskave ocene, po izidih pa ž njimi najbrže ni preveč zadovoljna. V Celovcu so Mariborčani igrali neodločeno 1:1 s KAC-om, v Beljaku pa so se morali sprijazniti celo s precej nudim porazom 2:5. Rapid iz Maribora je sprejel nogometne goste doma, pa tudi ni bil boljše sreče. Malo znano moštvo iz Znopuova je zasluženo zmagalo v prijateljski tekmi ž njim s 4:2 (0:1).

Bodi kmet,
študent, gospod,
krema RAPIDA povsod!

BRIVNA KREMA
RAPIDA
Brez mila, brez pene
PROIZVODI: VAN KAIT

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L —.30, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 7.—. — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 3.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—.

Službe išče

KUHARICA,
perfektna, snažna, vajena pospravljanja sob, išče službo. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Gospodinja«. 12561-1

INTELEKTUALEC,
samski, srednjih let, išče pisarniško ali slično zaposlitev. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Duševno delo«. 12587-1

Službo dobi

POSTREŽNICO
ali služkinjo takoj sprejmem. Hrana in plača dobra. Vprašati: delikatesa Wolfova ul. 12 od 8. do 12. ure. 12552-1a

GOSPODINJSKO
pomočnico iščem za svojo sestro (boljša družina). Dobra plača in oskrba. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12584-1a

GOSPODINJSKO
pomočnico spreime tričlanska družina. Plača dobra. Zglasiti se popoldne. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12588-1a

Prodam

MARMORNA KREDA
bela kalcijev karbonat 0, 00, 000, 0000. Plasticol, Sintexpomice, karbolinej · katran, olje za jermena · stalno na zalogi · »Petro nafta«, Ljubljana, Ciril-Metodova 35a, prej Tyrševa. J-376-6

PRAVE JUTA VREČE,
lepe, dokler zaloga traja, ugodno naprodaj: »Petronafta«, Ljubljana, Ciril-Metodova 35a, prej Tyrševa. J-377-6

PISALNI STROJ
pisarniški, dobro ohranjen, lepa pisava, ugodno naprodaj. RUDOLF ZORE, Ljubljana, Gledališka ulica št. 12. 12533-6

GRUDEN-MAL,
»Zgodovina slovenskega naroda«, kompletno, originalno vezano, prodam najboljšemu ponudniku. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod: »Celoplatno«. 12555-6

RABLJENE ČEVLJE
kupujem in prodajam. Klavžer. Vošnjakova ul. 4. 12009-6

STROJE:
pisalne, šivalne in druge, nabavlja po konkurenčnih cenah »Omnipol«, Trst, Via Commerciale 5/II. 12062-6

SVILENO OBLEKO
damsko, modro, za srednjo postavo, in nekaj metrov belega pikeja, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12548-6

SMOKING
nov, modern, angleško blago, poceni prodam. Ljubljanska ul. 29/I., desno. 12549-6

RJAVO OBLEKO
(hlače-pumparice), novo, moško, športno, za srednjo postavo, prodam za 3400 lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12550-6

OBLEKO
temnomodro, volneno, za 14 do 16 letnega dečka, in lepo darilo, primerno za birmanca, prodam. Vodnikova cesta 16/I. 12551-6

TORBICO,
fini boks, črno, usnjeno, steklenino, cigaretno dozo, jedilni pribor in drugo prodam ali zamenjam. Nunska ulica 19, pritličje. 12554-6

FOTOAPARAT,
precizen, malega formata, z dobro optiko ter z različnim priborom prodam. — Ogled od 13 do 13.30. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12556-6

SIVO BLAGO
za moško obleko, damski plašč ali kostum prodam. Mestni trg 12/II. 12557-6

PIŠČANCE,
deset dni stare, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12559-6

GRAMOFON,
kovčeg, Columbia, s 40 lepimi ploščami, zamenjam za kakršno koli dobro ohranjeno klavirsko ali diatonično harmoniko. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod: »Sprememba skrajša čase«. 12560-6

PLAŠČ,
temnordeč, ter obleko, oboje za srednjo postavo, ter blazino za divan prodam. M. Laznik, Pod hruško 4. 12564-6

STRUŽNICO
za struženje železa, stružna dolžina 1 m, v dobrem stanju, prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stružnica«. 12565-6

ČEVLJE,
najnovejše mode, št. 38-39, in otroško banjo prodam. Pri Kovač, Gledališka 12/IV 12569-6

KOLESI,
dve moški, rabljeni, dobro ohranjeni, prodam. Gosposvetska 55/I. 12567-6

ČEVLJE,
rjave, lakaste, moške, št. 39, enkrat obute, ugodno prodam. Poizve se: čevljar, Predovičeva 24. 12579-6

RADIOAPARAT
»Geloso«, petcevni, nov, proda Stanko Karlovšek, Knafljeva 8 (preje Dvoržakova). 12578-6

HARMONIKO,
klavirsko, »Scandalli«, malo rabljeno, 120 basov in 4 registri, ter 60 basov znamke »Meinel et Herold« ugodno proda Stanko Karlovšek, Knafljeva 8 (preje Dvoržakova). 12577-6

SMOKING,
fino angleško blago, za visoko postavo, prodam. Pirman, krojač, Sv. Petra nasip 17. 12575-6

ČEVLJE št. 39,
nove, rjave, prodam. Malgajeva 2/I. levo. 12572-6

LEPO DARILO,
primerno za birmanko, prodam. Ogled od 11 do 15. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12570-6

RADIOAPARAT,
5+1, prodam. Ogled od 14 do 16. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12581-6

PRODAM:
svileno damsko črno obleko ter 3 m volnenega temnomodrega blaga za moško obleko ali damski kostum. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12586-6

BLAGO
za moško obleko ugodno prodam. Stari trg 28/I. desno. 12583-6

MOŠKE ČEVLJE,
visoke, dobro ohranjene, št. 41, in dekliške št. 34—35 ter damske št. 38 za 150 lir, prodam ali zamenjam. — Ogled od 15 dalje. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12589-6

DVE OMARI,
praktični, s predali, za otroško sobo ali predsobo, prodam. Ogled popoldne. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12591-6

DEŽNI PLAŠČ
in športni plašč (trenčkot) ter nekaj obleke za majhno postavo in lepe čevlje št. 36 prodam ali zamenjam za protivrednost. Ogled od 15 dalje. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12590-6

RADIOAPARAT,
najboljša znamka, brezhiben, z jeklenkami, prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vse valovne dolžine«. 12592-6

LEDNO OMARO
za gospodinstvo prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12593-6

RAČUNSKE STROJE
proda Simandl, Dvoržakova 3. 12595-6

PISALNE STROJE
proda Simandl, Dvoržakova 3. 12594-6

ŠIVALNI STROJ
»Singer«, pogrezljiv, proda Simandl, Dvoržakova 3. 12596-6

NAPRODAJ:
radio »Orione«, noviši model; radijski zvočnik »Ingelen«; 4 m dolga, močna gumijasta cev z medeninasto pipo; kompletna špecerijska oprema, več pultov in trgovskih polic; skoraj nova skrinja iz češnjevega lesa; umivalnik z umivalno garnituro; stojalo z obešalniki za obleko; večji lesen okvir za sliko; postelja iz trdega lesa z dvojno mrežo in posteljno omarico; večja marmorna plošča v dobrem stanju; gramofon v kovčku s ploščami; pisalni stroj »Mignone«; razni električni predmeti; karnise; električne žice; rabljene obleke in čevlji; dežni plašči; gonilna jermena za motor; jedilni servis za 12 oseb; kartoteka za knjigovodstvo; rabljene citre. — Trgovina »Uspeh«, Tržaška cesta 71 (poleg milarne). 12585-6

PEGE IN LISAJ
Vam zanesljivo odstrani Alba krema. — Drogerija Kanc, Židovska ulica 1. 12458-6

MRČES IN GOLAZEN:
uši, stenice, bolhe, ščurke, molje, miši, podgane, voluharje in bramorje zanesljivo pokončate s strupom, ki ga dobite v drogeriji KANC, Židovska ulica 1. 12457-6

Kupim

STEKLENICE
različnih vrst, kupujemo. Dobro plačamo. Na Vašo željo tih prevzemamo na domu. B. Guštin, Vodnikov trg 2 I 318-N-7

VREČE
prazne cementne in sličnc, papirnate, kupuje PETRO NAFTA, Ciril-Metodova cesta št. 35a. I-480-7

LJUBLJANSKI ZVON
tudi posamezne knjige, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ljubljanski Zvon«. 10650-7

ZNAMKE
kompletno zbirko ali posamezne partije, tudi prekomorske, kupim. Ponudbe na oglasni oddelek Jutra pod »Znamke«. 11835-7

OTROŠKE VOZIČKE
vseh vrst in kolesa, kupuje »Prometa« (nasproti križanske cerkve). 12442-7

VREČE,
različne, juta, za embalažo, stalno kupujem. Podbevšek Filip, Šiška, Obirska 4. 11410-7

TRICIKEL,
srednje nosilnosti, dobro ohranjen, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12597-7

Električni KUHALNIK
kupim, plačam dobro, ali zamenjam za kako drugo blago. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12571-7

MOŠKE ČEVLJE,
rjave, št. 42, nove ali dobro ohranjene, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čevlji 42«. 12576-7

Zaslužek

INSTRUKTORICO,
dobro matematičarko, za veliko maturo, potrebujem takoj. Ježek, Hranilniška 13. 12553-3

Posest

Nepremičnine

pri prodaji ali nakupu posreduje najsolidneje in najhitreje:

Realitetna pisarna ANDREJ ZAJEC, Tavčarjeva ulica 10. J-390-20

NJIVO
5900 kv. m., zida se lahko kar koli, prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pri Ljubljani«. 12546-20

Stanovanje oddа

HIŠNI LASTNIK,
ki ima številno stranko, ki želi več prostora in spreime mirno tričlansko stranko, naj da zaradi zamenjave naslov na ogl. odd. Jutra pod »Blizu tramvaja«. 12562-21

ŠTEVILNI DRUŽINI,
ki želi premeniati stanovanje, oddam hišo z vrtom, kjer lahko goji zelenjavo, čebele, male živali. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Blizu tramvaja«. 12563-21

Sobe išče

OPREMLJENO SOBO
s posebnim vhodom, iščem kjer koli, za 1. junij ali takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nujno rabim sobo«. 12547-23a

SOBO,
po možnosti s posebnim vhodom, išče gospod z lastnim postelinim perilom, takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačam prav dobro 33«. 12566-23a

OPREMLJENO SOBO,
s posebnim vhodom, iščem za 1. junij. Naslov v ogl. odd. Jutra. 12574-23a

PRAZNO SOBO
s štedilnikom ali kakršno koli stanovanje iščem v bližini glavnega ali gorenjskega kolodvora, tramvaja, avtobusa. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Miren železničar«. 12580-23a

Razno

Vse denarne in trgovske posle
izvršim hitro, točno in solidno. Priporoča se:
RUDOLF ZORE, LJUBLJANA, Gledališka ulica 12
Tel. 38-10

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije »SERVIS BIRO«, Šelenburgova ul. 4 tel. št. 2109

VAŠE ROKAVICE
in usnjene čevlje, vse izdelke iz usnja barvamo in semiš čevlje čistimo po najnižji ceni. Džemal Hairula, Mestni trg 11. J—340—M—37

POROČNI PRSTAN,
graviran (ime in datum), sem izgubil med Slajmerjevim domom in splošno bolnišnico. Najditelja lepo prosim, da ga odda v oglas. odd. Jutra. 12582-57

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO MATICA Telefon 22-41
Drugi del epohalnega filma **ESNAPURSKI TIGER** z istimi igralci in še učinkovitejšim dejanjem
Indijski nagrobni spomenik
Eno najboljših del evropske produkcije
Predstave ob: 15., 17. in 19. uri
Predprodaja od 10. do 12. ure

KINO SLOGA Tel. 27-30
V ORIGINALU! Veliki varijetejski in revijski film UFE, poln lepote in blesteče elegance, z **Mariko Röck** v glavni vlogi
KORA TERRY
Po istoimenskem romanu **H. C. v. Zobeltitz-a** — Sodelujejo: **Josef Sieber, Will Quadflieg, Will Dohm** in drugi odlični umetniki
Režija: **Georg Jacoby**
Predstave ob: 16. in 19. uri

KINO UNION Telefon 22-21
Danes zadnjikrat!
Za mlado monakovsko operno pesalko se istočasno navdušujeta oče in sin. Kako se je zgodba začela in končala, boste videli v nadvse zabavnem filmu velemestnega šarma in prekrasne glasbe
Bal Paré
V glavnih vlogah: **Paul Hartmann, Ilse Werner, Hannes Stelzer, Käthe Haack** i. t. d. Glasba: **Theo Mackeben**
Predstave ob: 16. in 19.15 uri

Kakšno železno prehrano pripravimo za zaklonišče? Poleg pribora, krožnika za juho in posodo za piti, naj ima vsaka oseba stalno pripravljeno: zavojček prepečenca, par keksov, škatlo kondenziranega mleka in nekaj sladkorjev, poleg tega steklenico mineralne vode ali pa steklenico s svežo vodo, ki pa jo je treba dnevno menjati. Če imamo še nekaj ovsenih kosmičev, napravimo z vodo, mlekom in sladkorjem hitro dobro okrepčilo.

†

Dotrpel je naš ljubi mož, oče, stari oče, brat, stric in tast, gospod

Jakob Kremžar

višji strojevodja drž. žel. v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek 25. t. m. ob ½4. uri popoldne z žal. kapele sv. Krištofa, k Sv. Križu.

Ljubljana, 23. maja 1944.

ŽALUJOČI OSTALI

†

Dotrpela je naša nadvse ljubljena mama, stara mama, sestra, teta in tašča, gospa

Ivana Hribal

Nepozabno pokojnico bomo spremili k večnemu počitku v četrtek 25. t. m. ob 4. uri popoldne z žal. kapele sv. Nikolaja, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Sušak, Logatec, dne 23. maja 1944.

Globoko žalujoče rodbine:

HRIBAL, RUPNIK, HEIDEGGER, GRIL, MAČEK, KRAL

L. Frick: 9

Usoda pri telefonu

Roman

Oh, zakaj je sploh prišla sem, mar bi se bila šla z mladino kopat, ali pa bi sedela na vrtu in čitala kako dobro knjigo, pa bi si bila prihranila to žalostno razpoloženje. V naravi najde človek mir in sproščenje, v družbi s sebi enakimi pa doživlja venomer novo napetost, razburjenje in nemir.

Liza Meisingerjeva, ki je z milostnim nasmeškom odslovila plesalca, se vrne k mizi. »Znanec iz Berlina,« pove Kristini. »Seznanila sva se nekoč na neki prireditvi. Že takrat sem opazila, kako izvrstno pleše.«

»Prekrasna dvojica sta bila.«

»Oh, da, čudovito je, če vas kdo takole vodi. Prav nič vam ni treba delati in vendar gre vse takisto, kakor da bi se bila skupaj vadila kdo ve koliko ur. Ko spet pride, vas moram seznaniti z njim. Tudi vidva morata enkrat zaplesati. Ali se vam morda ne ljubi?«

Gospa Liza si je komaj utegnila prižgati cigareto in se udobno zakleniti v naslanjač, ko znova pristopi k nji neki gospod — to pot ne plesalec, ampak njen lastni zakonski mož!

»Lepo presenečenje, kaj? Mene si se tu pač najmanj nadejala?« Zasmeje se ženinemu osuplemu obrazu — kakor deček uspeli nagodi, meni sama pri sebi gospa Kristina. »Me ne bi predstavila, Liza? Se pravi, saj tako že vem: gospa Kristina Gebhardova, jelite? Žena mi je pripovedovala o vas, največ po telefonu in v pismih, kajti videvala sva se zadnji čas bore malo.«

»To je prava beseda.« Liza je vzela svojo veliko lakasto torbico s tretjega stola pri njuni mizi in napravila Gerhardu Meisingerju prostor, da lahko prisede k njima.

»Delo me je bilo spet povsem zajezdilo, a zdaj si vendar že lahko privoščim majhen oddih. Včeraj sem se namenil, da pridem z avtom v Garmisch in preživim tu nekaj dni, morda tudi nekaj tednov, ako bom dobro došel.«

»Ako boš — kakor da bi mogel dvomiti,« se Liza huduje. Vendar je težko reči, ali jo možev nepričakovani prihod res veseli ali ji hodi morda navzkriž in se ne ujema z njenimi načrti. »Si vobče že povprašal zastran stanovanja, Gerhard? Kje imaš voz?«

»Vse v redu. Kakor vidiš, sem se celo že preoblekel in otresel s sebe potni prah, da ne bi v tej okolici neprijetno udarjal v oči.« Gospod Meisinger si naroči pri natakarju kavo in cigarete. »S plesom mi morata danes sicer prizanesti, udje so mi še vsi trdi od dolge vožnje, saj sem od jutra pa do zdaj sedel za vodilom.«

»V eni sapi ste se pripeljali iz Berlina v Garmisch?« se zavzame Kristina

Arhitekt prikima in ponudi cigarete.

»Zdaj, ko imava tu oba voza, lahko priredimo kak dan velik avtomobilski izlet,« meni Liza.

»In kdo bi se ga še udeležil razen navzočnih, si mar sklenila kako novo znanje?« povpraša mož.

»Ne pozabi, da ima naša ljuba gospa Kristina dva sinova. Razen tega se nam je pridružilo mlado dekle; stanuje tu v ‚Planinskem dvoru' in je z mladima gospodoma menda že kar nerazdružljiva prijateljica. Mlada trojica se je šla danes spet kopat, kaj ne?«

»Hoteli so prirediti plavalno tekmo,« pove Kristina, »s stoparico, vrednotenjem po točkah in podobnimi finesami. Sportnost je danes velika moda, tako pri fantih kakor pri dekletih.«

Gerhard Meisinger je popil svojo kavo in se zadovoljno naslonil nazaj. Ker ima godba pravkar veliki odmor in ji torej ne moti plesna muzika, se zdi Kristini trenutek primeren, da povpraša gospoda Meisingerja zastran njegovega poklicnega dela in vplete v pomenek nekaj besed o svojem in Aleksovem osebnem zanimanju za to stvar.

»Glejte, glejte, vaš prvorojenec misli postati arhitekt. Če je tako, se z njim lahko o priliki obširno pogovorim in mu pretipam obisti, ali ima zmožnosti za naš poklic.«

»To bi bilo preljubeznivo. In potem, gospod Meisinger, nama odkrito poveste svojo sodbo, kaj ne?«

»Seveda, kako pa drugače. Saj sem znan zaradi svoje popolne, da ne rečem, brezobzirne odkritosti. Liza vam to lahko potrdi, že mnogokrat mi je očitala.«

Gospa Meisingerjeva kaže ta hip bore malo zanimanja za razgovor. Ko se godba spet oglasi, gleda za dvojicami, evo, že spet je nekomu smehljaje se pokimala. Res, glejte si, prejšnji plesalec se vrača k nji, in v naslednjem trenutku jo ubereta med prerivajočimi se gosti proti plesišču.

Kdo ve, ali je gospod Meisinger sploh kaj opazil? Pazljivo se razgovarja z gospo Kristino o predizobrazbi in zahtevah stavbarskega poklica ter ji zadaja o fantovi nadarjenosti stvarna vprašanja, na katera mu mati z veliko vnemo odgovarja.

»Prav zares, nič boljšega si ne bi bila mogla želeti kakor to, da ste prišli,« zatrjuje Kristina in oba se nehote nasmehneta dvoumnosti teh besed.

Že hoče on pripomniti nekaj šaljivega na ta rovaš, ko ona znova izpregovori. »Vidite, osamljena ženska si v takih stvareh težko pomaga. Kako naj sodim o tehniških podrobnostih in pravilno svetujem Aleksu! Sodba njegovih učiteljev je najbrže močno teoretska. Povedati mi ne vedo drugega, kakor da fant dobro riše in da je v matematiki zelo nadarjen. Jaz pa imam še pomisleke: arhitekt, bi dejala, mora ne samo obvladovati vso tehniško plat, ampak imeti mora tudi mnogo okusa in domišljije, da se lahko dvigne nad povprečno raven in ustvari kaj pravega. Aleks se mi zdi dokaj stvaren in trezen, morda bi bil zanj inženjerski poklic primernejši?«

»Zastran tega si nikar ne belite glave, to se bo že pokazalo. Vsekako se veselim, da bom spoznal vašega sina; kaj je zanj najbolj prikladno, bomo potem že dognali. Kako je prav za prav s tisto gospodično, ki jo je omenila moja žena? Ta ima najbrže starejše pravice do vaših sinov in bo moj prihod morda zelo nemilostno sprejela?«

Kristina se zasmeje. »Ali, kaj pa mislite, vsi trije so še napol otroci. Tenis igrajo, plavat hodijo, po bližnjih hribih lazijo in usanjajo vse mogoče neumnosti. Sicer je pa to Aleksovo in Dieterjevo prvo žensko znanje.«

Schriftleiter - Urejuje: Davorin Ravljen — Für das Konsortium »Jutro« als Verlag - Za konzorcij »Jutra« kot izdajatelja: Stanko Virant — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle — Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnarja: Fran Jeran — Für den Inseratenteil verantwortlich - Za inseratni oddelek odgovarja: Ljubomir Volčič